

II

(Ανακοινώσεις)

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΘΕΣΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Πλαίσιο σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την έρευνα και ανάπτυξη και την καινοτομία

(2014/C 198/01)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίδα
Εισαγωγή	2
1. Πεδίο εφαρμογής και ορισμοί	3
1.1. Πεδίο εφαρμογής	3
1.2. Μέτρα ενίσχυσης που καλύπτονται από το πλαίσιο	4
1.3. Ορισμοί	5
2. Κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης	8
2.1. Οι οργανισμοί ερευνών και διάχυσης γνώσεων και οι ερευνητικές υποδομές ως αποδέκτες κρατικών ενισχύσεων	8
2.1.1. Δημόσια χρηματοδότηση μη οικονομικών δραστηριοτήτων	8
2.1.2. Δημόσια χρηματοδότηση οικονομικών δραστηριοτήτων	9
2.2. Έμμεσες κρατικές ενισχύσεις σε επιχειρήσεις μέσω οργανισμών ερευνών και διάχυσης γνώσεων και ερευνητικών υποδομών που χρηματοδοτούνται από το δημόσιο	10
2.2.1. Έρευνα για λογαριασμό επιχειρήσεων (ερευνητικές συμβάσεις ή ερευνητικές υπηρεσίες)	10
2.2.2. Συνεργασία με επιχειρήσεις	10
2.3. Δημόσιες συμβάσεις ερευνητικών υπηρεσιών και υπηρεσιών ανάπτυξης	11
3. Κοινές αρχές αξιολόγησης	12
4. Αξιολόγηση της συμβατότητας των ενισχύσεων για ΕΑΚ	13
4.1. Συμβολή στην επίτευξη ενός σαφώς καθορισμένου στόχου κοινού συμφέροντος	13
4.1.1. Γενικοί όροι	13
4.1.2. Πρόσθετοι όροι για τις μεμονωμένες ενισχύσεις	14
4.2. Ανάγκη κρατικής παρέμβασης	14
4.2.1. Γενικοί όροι	14
4.2.2. Πρόσθετοι όροι για τις μεμονωμένες ενισχύσεις	15
4.3. Καταλληλότητα του μέτρου ενίσχυσης	16
4.3.1. Καταλληλότητα μεταξύ εναλλακτικών μέσων πολιτικής	16
4.3.2. Καταλληλότητα μεταξύ διαφορετικών μέσων ενισχύσεων	16
4.4. Δημιουργία κινήτρων	17
4.4.1. Γενικοί όροι	17
4.4.2. Πρόσθετοι όροι για τις μεμονωμένες ενισχύσεις	17
4.5. Αναλογικότητα της ενίσχυσης	18

4.5.1.	Γενικοί όροι	18
4.5.1.1.	Ανώτατες εντάσεις ενίσχυσης	19
4.5.1.2.	Επιστρεπτές προκαταβολές	19
4.5.1.3.	Φορολογικά μέτρα	20
4.5.1.4.	Πρόσθετοι όροι για τις μεμονωμένες ενισχύσεις	20
4.5.2.	Πρόσθετοι όροι για τις μεμονωμένες ενισχύσεις	20
4.6.	Αποφυγή αδικαιολόγητων αρνητικών επιπτώσεων στον ανταγωνισμό και τις συναλλαγές	21
4.6.1.	Γενικά ζητήματα	21
4.6.1.1.	Επιπτώσεις στις αγορές προϊόντων	22
4.6.1.2.	Επιπτώσεις στις εμπορικές συναλλαγές και στην επιλογή τοποθεσίας	22
4.6.1.3.	Προφανείς αρνητικές επιπτώσεις	22
4.6.2.	Καθεστώτα ενισχύσεων	23
4.6.3.	Πρόσθετοι όροι για τις μεμονωμένες ενισχύσεις	23
4.6.3.1.	Στρεβλώσεις στις αγορές προϊόντων	23
4.6.3.2.	Επιπτώσεις στον τόπο εγκατάστασης	25
4.7.	Διαφάνεια	25
5.	Αξιολόγηση	25
6.	Υποβολή εκθέσεων και παρακολούθηση	26
7.	Εφαρμοσιμότητα	26
8.	Αναθεώρηση	26

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Για να αποφευχθούν η στρέβλωση του ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά λόγω των κρατικών επιδοτήσεων και οι επιπτώσεις στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών που αντίκεινται προς το κοινό συμφέρον, το άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εφεξής «η Συνθήκη») θεσπίζει την αρχή της απαγόρευσης των κρατικών ενισχύσεων. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι ενισχύσεις αυτές ενδέχεται να συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφοι 2 και 3 της Συνθήκης.

2. Η προώθηση της έρευνας και ανάπτυξης και της καινοτομίας («ΕΑΚ») αποτελεί σημαντικό στόχο της Ένωσης προβλεπόμενο στο άρθρο 179 της Συνθήκης, το οποίο ορίζει ότι «[Η Ένωση έχει ως στόχο να ενισχύσει τις επιστημονικές και τεχνολογικές της βάσεις, με τη δημιουργία ευρωπαϊκού χώρου έρευνας στον οποίο οι ερευνητές, οι επιστημονικές γνώσεις και οι τεχνολογίες κυκλοφορούν ελεύθερα, να διευκολύνει την ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητάς της, συμπεριλαμβανομένης της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας της, καθώς και να προωθήσει τις ερευνητικές δράσεις που κρίνονται αναγκαίες [...]». Τα άρθρα 180 έως 190 της Συνθήκης καθορίζουν τις δραστηριότητες που πρέπει να αναληφθούν στο πλαίσιο αυτό, καθώς και το εύρος και τον τρόπο εφαρμογής του πολυετούς προγράμματος-πλαίσιο.

3. Η στρατηγική «Ευρώπη 2020»⁽¹⁾ ορίζει την έρευνα και την ανάπτυξη («Ε&Α») ως βασικό μοχλό για την επίτευξη των στόχων μιας έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης. Για το σκοπό αυτό, η Επιτροπή όρισε τον γενικό στόχο της επένδυσης του 3% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος («ΑΕΠ») της Ένωσης στην Ε&Α έως το 2020. Για να ενισχυθεί η πρόοδος στον τομέα ΕΑΚ, η στρατηγική «Ευρώπη 2020» προωθεί ιδιαίτερα την εμβληματική πρωτοβουλία «Ένωση καινοτομίας»⁽²⁾ που στοχεύει στη βελτίωση των συνθηκών-πλαίσιο και της πρόσβασης στη χρηματοδότηση για την έρευνα και την καινοτομία, προκειμένου να εξασφαλιστεί η δυνατότητα μετατροπής των καινοτόμων ιδεών σε προϊόντα και υπηρεσίες που μπορούν να δημιουργήσουν ανάπτυξη και θέσεις εργασίας⁽³⁾. Στην ανακοίνωση για την «Ευρώπη 2020», υπογραμμίστηκε ότι η πολιτική των κρατικών ενισχύσεων μπορεί «να συμβάλει ενεργά και θετικά [...] προωθώντας και στηρίζοντας πρωτοβουλίες για πιο καινοτόμες, αποδοτικές και πράσινες τεχνολογίες, εξασφαλίζοντας, παράλληλα, πρόσβαση σε δημόσιες ενισχύσεις για επενδύσεις, κεφάλαια κινδύνου και χρηματοδότηση για έρευνα και ανάπτυξη».

⁽¹⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής «Ευρώπη 2020 - Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη», COM(2010) 2020 τελικό, 3.3.2010.

⁽²⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, «Εμβληματική πρωτοβουλία στο πλαίσιο της στρατηγικής Ευρώπη 2020 - Ένωση καινοτομίας», COM(2010) 546 τελικό, 6.10.2010.

⁽³⁾ Οι συνολικές δαπάνες Ε&Α στην Ένωση (εκ των οποίων περίπου το 1/3 είναι δημόσιες και τα 2/3 είναι ιδιωτικές) ανήλθαν στο 2,06 % του ΑΕΠ το 2012, δηλαδή αυξήθηκαν κατά 0,24 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2005 (στατιστικά στοιχεία της Eurostat για τους βασικούς δείκτες: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/europe_2020_indicators/headline_indicators). Παρόλο που οι ιδιωτικές δαπάνες για Ε&Α αυξήθηκαν ελαφρώς ως ποσοστό του ΑΕΠ σε σύγκριση με το 2008, υπάρχουν, μολαταύτα, μεγάλες διαφορές μεταξύ των κρατών μελών, των βιομηχανικών κλάδων και των επιμέρους ανταγωνιστών [Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Research and Innovation performance in EU Member States and Associated Countries 2013» (Επιδόσεις σε επίπεδο έρευνας και καινοτομίας στα κράτη μέλη της ΕΕ και τις συνδεδεμένες χώρες το 2013)].

4. Ενώ γενικά αναγνωρίζεται ότι οι ανταγωνιστικές αγορές τείνουν να αποδίδουν ικανοποιητικά όσον αφορά τις τιμές, την παραγωγή και τη χρήση πόρων, εάν υπάρχουν ανεπάρκειες της αγοράς⁽¹⁾, η κρατική παρέμβαση δύναται να βελτιώσει τη λειτουργία των αγορών και, επομένως, να συμβάλει στην έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Στο πλαίσιο της ΕΑΚ, ανεπάρκειες της αγοράς μπορούν, παραδείγματος χάριν, να ανακύψουν, διότι οι ανταγωνιστές δεν λαμβάνουν συνήθως υπόψη τις (θετικές) δευτερογενείς εξωτερικές επιρροές σε άλλους ανταγωνιστές και, επομένως, αναλαμβάνουν δραστηριότητες ΕΑΚ σε επίπεδο υπερβολικά χαμηλό υπό κοινωνικό πρίσμα. Παρομοίως, τα έργα ΕΑΚ είναι εκτεθειμένα σε ανεπαρκή πρόσβαση σε χρηματοδότηση (λόγω ασύμμετρης πληροφόρησης) ή σε προβλήματα συντονισμού μεταξύ των επιχειρήσεων. Επομένως, οι κρατικές ενισχύσεις για ΕΑΚ μπορεί να είναι συμβατές με την εσωτερική αγορά όταν αναμένεται να άρουν ανεπάρκειες της αγοράς για την προώθηση της εκτέλεσης ενός σημαντικού έργου κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος ή τη διευκόλυνση της ανάπτυξης ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων και η προκαλούμενη στρέβλωση του ανταγωνισμού και του εμπορίου δεν αντίκειται στο κοινό συμφέρον.

5. Οι ενισχύσεις για ΕΑΚ δικαιολογούνται κυρίως βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχεία β) και γ) της Συνθήκης, σύμφωνα με τα οποία η Επιτροπή δύναται να θεωρήσει ότι συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά κρατικές ενισχύσεις για την προώθηση της εκτέλεσης ενός σημαντικού έργου κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος ή για την προώθηση της ανάπτυξης ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων εντός της Ένωσης, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που να αντίκειται προς το κοινό συμφέρον.

6. Στην ανακοίνωσή της για τον εκσυγχρονισμό των κανόνων της ΕΕ για τις κρατικές ενισχύσεις⁽²⁾, η Επιτροπή ανακοίνωσε τρεις στόχους επιδιωκόμενους με τον εκσυγχρονισμό του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων:

α) την προώθηση μιας βιώσιμης, έξυπνης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης σε μια ανταγωνιστική εσωτερική αγορά·

β) την εστίαση του εκ των προτέρων ελέγχου στις υποθέσεις με τον μεγαλύτερο αντίκτυπο στην εσωτερική αγορά και συγχρόνως την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών στην επιβολή της νομοθεσίας περί κρατικών ενισχύσεων·

γ) την απλούστευση των κανόνων και την επιτάχυνση της διαδικασίας λήψης των αποφάσεων.

7. Συγκεκριμένα, η ανακοίνωση ζητούσε την υιοθέτηση μιας κοινής προσέγγισης ως προς την αναθεώρηση των διαφόρων κατευθυντήριων γραμμών και πλαισίων, η οποία θα βασίζεται στην ενίσχυση της εσωτερικής αγοράς, στην αύξηση της αποτελεσματικότητας των δημόσιων δαπανών μέσω της καλύτερης συμβολής των κρατικών ενισχύσεων σε στόχους κοινού ενδιαφέροντος και, ασκώντας αυστηρότερο έλεγχο στη δημιουργία κινήτρων, στον περιορισμό της ενίσχυσης στο ελάχιστο απαιτούμενο και στις δυνητικές αρνητικές επιπτώσεις των ενισχύσεων στον ανταγωνισμό και τις συναλλαγές. Οι όροι συμβατότητας που καθορίζονται στο παρόν πλαίσιο βασίζονται στην κοινή αυτή προσέγγιση.

1. ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΙ

1.1. Πεδίο εφαρμογής

8. Οι αρχές που καθορίζονται στο παρόν πλαίσιο εφαρμόζονται σε κρατικές ενισχύσεις για ΕΑΚ σε όλους τους τομείς που διέπονται από τη Συνθήκη. Ισχύει, επομένως, στους τομείς που υπόκεινται σε ειδικούς ενωσιακούς κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις, εκτός αν προβλέπεται διαφορετικά από τους κανόνες αυτούς.

9. Η ενωσιακή χρηματοδότηση που υπόκειται σε κεντρική διαχείριση από θεσμικά όργανα, οργανισμούς, κοινές επιχειρήσεις ή άλλους φορείς της Ένωσης και δεν τελεί υπό τον άμεσο ή έμμεσο έλεγχο των κρατών μελών⁽³⁾ δεν συνιστά κρατική ενίσχυση. Στην περίπτωση που τέτοια ενωσιακή χρηματοδότηση συνδυάζεται με κρατική ενίσχυση, μόνο η δεύτερη εξετάζεται για τον προσδιορισμό της τήρησης ή όχι των ορίων κοινοποίησης και των ανώτατων εντάσεων ενίσχυσης ή, στο πλαίσιο του παρόντος πλαισίου, υπόκειται σε αξιολόγηση συμβατότητας.

10. Οι ενισχύσεις για ΕΑΚ σε προβληματικές επιχειρήσεις, όπως ορίζονται για τους σκοπούς του παρόντος πλαισίου από τις κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων⁽⁴⁾, όπως τροποποιήθηκαν ή αντικαταστάθηκαν, δεν περιλαμβάνονται στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος πλαισίου.

(1) Ο όρος «ανεπάρκειες της αγοράς» αναφέρεται σε καταστάσεις στις οποίες οι αγορές, όπου αφέθηκαν στην τύχη τους, δεν είναι πιθανό να παράγουν αποδοτικά αποτελέσματα.

(2) Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, «Εκσυγχρονισμός των κανόνων της ΕΕ για τις κρατικές ενισχύσεις (ΕΚΚΕ)», COM(2012) 209 final, 8.5.2012.

(3) Περίπτωση τέτοιας χρηματοδότησης είναι αυτή που παρέχεται στο πλαίσιο του «Ορίζων 2020» ή το πρόγραμμα της ΕΕ για την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (COSME).

(4) Κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων (ΕΕ C 244 της 1.10.2004, σ. 2).

11. Κατά την αξιολόγηση ενισχύσεων για ΕΑΚ υπέρ δικαιούχου για τον οποίο εκκρεμεί εντολή ανάκτησης ενισχύσεων κατόπιν προηγούμενης απόφασης της Επιτροπής, με την οποία μια ενίσχυση έχει κηρυχθεί παράνομη και ασυμβίβαστη με την εσωτερική αγορά, η Επιτροπή θα λαμβάνει υπόψη το ποσό της ενίσχυσης που απομένει να ανακτηθεί⁽¹⁾.

1.2. Μέτρα ενίσχυσης που καλύπτονται από το πλαίσιο

12. Η Επιτροπή καθόρισε σειρά μέτρων ΕΑΚ για τα οποία η χορήγηση κρατικών ενισχύσεων ενδέχεται, υπό ειδικές προϋποθέσεις, να συμβιβάζεται με την εσωτερική αγορά:

- α) **ενισχύσεις για έργα Ε&Α** στην περίπτωση που το ενισχυόμενο τμήμα του ερευνητικού έργου εμπίπτει στις κατηγορίες της βασικής έρευνας και της εφαρμοσμένης έρευνας, εκ των οποίων η τελευταία μπορεί να χωριστεί σε βιομηχανική έρευνα και πειραματική ανάπτυξη⁽²⁾. Οι ενισχύσεις αυτές στοχεύουν κυρίως στις ανεπάρκειες της αγοράς που σχετίζονται με θετικές εξωτερικές επιρροές (διάχυση γνώσεων), αλλά δύναται να αντιμετωπίζουν επίσης ανεπάρκειες της αγοράς που προκαλούνται από ατελή και ασύμμετρη πληροφόρηση ή (κυρίως σε έργα συνεργασίας) έλλειψη συντονισμού·
- β) **ενισχύσεις για μελέτες σκοπιμότητας** σχετικά με έργα Ε&Α που στοχεύουν στην εξάλειψη ανεπαρκειών της αγοράς που σχετίζονται κυρίως με ατελή και ασύμμετρη πληροφόρηση·
- γ) **ενισχύσεις για την κατασκευή και την αναβάθμιση υποδομών έρευνας**, οι οποίες αντιμετωπίζουν κυρίως τις ανεπάρκειες της αγοράς που απορρέουν από δυσκολίες συντονισμού. Η ανάγκη για ερευνητικές υποδομές υψηλής ποιότητας καθίσταται ολοένα επιτακτικότερη για πρωτοποριακή έρευνα, καθώς οι υποδομές αυτές προσελκύουν ταλέντα παγκοσμίου επιπέδου και είναι καίριες σημασίας παράγοντες, για παράδειγμα για τις νέες τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών, καθώς και για τις βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής⁽³⁾·
- δ) **ενισχύσεις για δραστηριότητες καινοτομίας**, οι οποίες στοχεύουν κυρίως σε ανεπάρκειες της αγοράς συνδεδεμένες με θετικές εξωτερικές επιρροές (διάχυση γνώσεων), προβλήματα συντονισμού και, σε μικρότερο βαθμό, ασύμμετρη πληροφόρηση. Όσον αφορά τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις («ΜΜΕ»), τέτοιες ενισχύσεις καινοτομίας μπορεί να χορηγούνται για την απόκτηση, κατοχύρωση και προάσπιση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και άλλων άυλων περιουσιακών στοιχείων, για την απόσπαση προσωπικού με υψηλή εξειδίκευση και για τη λήψη συμβουλευτικών υπηρεσιών καινοτομίας και υπηρεσιών στήριξης καινοτομίας. Επίσης, για να ενθαρρύνονται οι μεγάλες επιχειρήσεις να συνεργάζονται με ΜΜΕ σε διεργασίες και δραστηριότητες οργανωτικής καινοτομίας, μπορεί να δοθεί ενίσχυση για τις δαπάνες τόσο των ΜΜΕ, όσο και των μεγάλων επιχειρήσεων·
- ε) **ενισχύσεις για θύλακες καινοτομίας**, οι οποίες στοχεύουν στην αντιμετώπιση των ανεπαρκειών της αγοράς που συνδέονται με προβλήματα συντονισμού τα οποία παρεμποδίζουν την ανάπτυξη θυλάκων ή περιορίζουν τη διαδραστικότητα και τη ροή της γνώσης εντός και μεταξύ τους. Οι κρατικές ενισχύσεις μπορούν να συμβάλουν στην επίλυση του προβλήματος αυτού, πρώτον, στηρίζοντας τις επενδύσεις σε ανοικτές και κοινές υποδομές για θύλακες καινοτομίας και, δεύτερον, στηρίζοντας, το πολύ επί μία δεκαετία, τη δραστηριότητα θυλάκων για τη βελτίωση της συνεργασίας, της δημιουργίας δικτύων και της μάθησης.

13. Τα κράτη μέλη οφείλουν να κοινοποιούν τις ενισχύσεις ΕΑΚ, σύμφωνα με το άρθρο 108 παράγραφος 3 της Συνθήκης, με την εξαίρεση των μέτρων που πληρούν τους όρους που καθορίζονται στον κανονισμό απαλλαγής ανά κατηγορία, που εκδόθηκε από την Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 994/98 του Συμβουλίου⁽⁴⁾.

14. Στο παρόν πλαίσιο καθορίζονται τα κριτήρια συμβατότητας των καθεστώτων ενισχύσεων και των μεμονωμένων ενισχύσεων για ΕΑΚ που υπόκεινται σε απαίτηση κοινοποίησης και πρέπει να αξιολογούνται βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ Βλέπε απόφαση της 13ης Σεπτεμβρίου 1995 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-244/93 και T-486/93 *TWD Textilwerke Deggendorf GmbH* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-2265.

⁽²⁾ Η Επιτροπή θεωρεί χρήσιμο να διατηρήσει διάφορες κατηγορίες δραστηριοτήτων Ε&Α ανεξάρτητα από το γεγονός ότι οι δραστηριότητες αυτές μπορεί να ακολουθούν ένα διαδραστικό πρότυπο αντί για ένα γραμμικό πρότυπο.

⁽³⁾ Οι βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής ορίζονται και καθορίζονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών «Ευρωπαϊκή στρατηγική για βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής – γέφυρα για ανάπτυξη και απασχόληση», COM(2012) 341 final, 26.6.2012.

⁽⁴⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 994/98 του Συμβουλίου, της 7ης Μαΐου 1998, για την εφαρμογή των άρθρων 92 και 93 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σε ορισμένες κατηγορίες οριζόντιων κρατικών ενισχύσεων (ΕΕ L 142 της 14.5.1998, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 733/2013 της 22ας Ιουλίου 2013 (ΕΕ L 204 της 31.7.2013, σ. 15).

⁽⁵⁾ Τα κριτήρια για την ανάλυση της συμβατότητας με την εσωτερική αγορά κρατικής ενίσχυσης για την προώθηση της εκτέλεσης σημαντικών έργων κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος, συμπεριλαμβανομένης της ενίσχυσης για ΕΑΚ η οποία αξιολογείται βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο β) της Συνθήκης, ορίζονται σε χωριστή ανακοίνωση της Επιτροπής.

1.3. Ορισμοί

15. Για τους σκοπούς του παρόντος πλαισίου, ισχύουν γενικά οι ακόλουθοι ορισμοί:

- α) ως «**ενίσχυση *ad hoc***» νοείται η ενίσχυση που δεν χορηγείται βάσει καθεστώτος ενισχύσεων·
- β) ως «**ενίσχυση**» νοείται κάθε μέτρο το οποίο πληροί τα κριτήρια που καθορίζονται στο άρθρο 107 παράγραφος 1 της συνθήκης·
- γ) ως «**ένταση ενίσχυσης**» νοείται το ακαθάριστο ποσό της ενίσχυσης εκφραζόμενο ως ποσοστό των επιλέξιμων δαπανών, πριν από οποιαδήποτε παρακράτηση φόρου ή άλλη χρέωση. Σε περίπτωση που η ενίσχυση χορηγείται σε μορφή άλλη από εκείνη της επιχορήγησης, το ποσό της ενίσχυσης είναι το ισοδύναμο επιχορήγησης της ενίσχυσης. Οι ενισχύσεις που καταβάλλονται σε δόσεις ανάγονται στην αξία τους κατά την ημερομηνία χορήγησής τους. Το επιτόκιο που πρέπει να χρησιμοποιείται για τον σκοπό αυτό είναι το επιτόκιο προεξόφλησης⁽¹⁾ που ισχύει κατά την ημερομηνία χορήγησης της ενίσχυσης. Η ένταση της ενίσχυσης υπολογίζεται ανά δικαιούχο·
- δ) ως «**καθεστώς ενισχύσεων**» νοείται κάθε πράξη με βάση την οποία, χωρίς να απαιτούνται περαιτέρω μέτρα εκτέλεσης, μπορούν να χορηγούνται μεμονωμένες ενισχύσεις σε επιχειρήσεις οι οποίες ορίζονται στην εν λόγω πράξη κατά τρόπο γενικό και αφηρημένο και κάθε πράξη βάσει της οποίας μπορεί να χορηγείται ενίσχυση μη συνδεδεμένη με συγκεκριμένο έργο σε μια ή περισσότερες επιχειρήσεις·
- ε) ως «**εφαρμοσμένη έρευνα**» νοείται η βιομηχανική έρευνα, η πειραματική ανάπτυξη ή οποιοσδήποτε συνδυασμός αυτών·
- στ) ως «**συνθήκες ανταγωνισμού**» νοούνται οι συνθήκες σύμφωνα με τις οποίες οι όροι της συναλλαγής μεταξύ των συμβαλλομένων μερών δεν διαφέρουν από εκείνους που θα είχαν οριστεί μεταξύ ανεξάρτητων επιχειρήσεων και δεν περιέχουν κανένα στοιχείο αθέμιτης σύμπραξης. Οποιαδήποτε συναλλαγή που προκύπτει από ανοικτή, διαφανή και χωρίς διακρίσεις διαδικασία θεωρείται ότι κινείται στα πλαίσια του σεβασμού της αρχής των συνθηκών ανταγωνισμού·
- ζ) ως «**ημερομηνία χορήγησης της ενίσχυσης**» νοείται η ημερομηνία της απονομής στον δικαιούχο του εννόμου δικαιώματος να λάβει την ενίσχυση σύμφωνα με το εφαρμοστέο εθνικό καθεστώς·
- η) ως «**πραγματική συνεργασία**» νοείται η συνεργασία μεταξύ δύο τουλάχιστον ανεξάρτητων μερών για την ανταλλαγή γνώσεων ή τεχνολογίας ή για την επίτευξη κοινού στόχου βάσει καταμερισμού της εργασίας, στην περίπτωση που τα μέρη καθορίσουν από κοινού το πεδίο εφαρμογής του συνεργατικού έργου, συμβάλουν στην εφαρμογή του και αναλάβουν από κοινού την ευθύνη για τους κινδύνους και τα αποτελέσματά του. Ένα ή περισσότερα μέρη μπορούν να αναλαμβάνουν το πλήρες κόστος του έργου, απαλλάσσοντας ως εκ τούτου τα υπόλοιπα μέρη από τους οικονομικούς κινδύνους. Οι ερευνητικές συμβάσεις και η παροχή ερευνητικών υπηρεσιών δεν θεωρούνται μορφές συνεργασίας·
- θ) ως «**αποκλειστική ανάπτυξη**» νοούνται οι δημόσιες συμβάσεις ερευνητικών υπηρεσιών και υπηρεσιών ανάπτυξης των οποίων όλα τα οφέλη απολαμβάνει αποκλειστικά η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας και τα οποία αυτή/αυτός μπορεί να χρησιμοποιήσει κατά την άσκηση της δραστηριότητάς της/του εφόσον εξασφαλίζει πλήρως αμοιβή για αυτές·
- ι) ως «**πειραματική ανάπτυξη**» νοείται η απόκτηση, ο συνδυασμός, η διαμόρφωση και η χρήση υφιστάμενων επιστημονικών, τεχνολογικών, επιχειρηματικών και άλλων συναφών γνώσεων και δεξιοτήτων που αποσκοπούν στην ανάπτυξη νέων ή βελτιωμένων προϊόντων, διαδικασιών ή υπηρεσιών. Μπορούν να περιλαμβάνονται, για παράδειγμα, και άλλες δραστηριότητες με στόχο τον εννοιολογικό προσδιορισμό, τον σχεδιασμό και την τεκμηρίωση νέων προϊόντων, διεργασιών ή υπηρεσιών. Η πειραματική ανάπτυξη μπορεί να περιλαμβάνει την κατασκευή πρωτοτύπων, την επίδειξη, την πιλοτική λειτουργία, τη δοκιμή και έγκριση νέων ή βελτιωμένων προϊόντων, διεργασιών ή υπηρεσιών σε αντιπροσωπευτικά περιβάλλοντα πραγματικών συνθηκών λειτουργίας, στα οποία ο πρωταρχικός στόχος συνίσταται στην υλοποίηση περαιτέρω τεχνικών βελτιώσεων σε προϊόντα, διεργασίες ή υπηρεσίες που δεν έχουν διαμορφωθεί ουσιαστικά. Εν προκειμένω μπορεί να περιλαμβάνεται η ανάπτυξη πρωτοτύπων ή πιλοτικών έργων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν εμπορικά στις περιπτώσεις που τα πρωτότυπα συνιστούν κατ' ανάγκη το τελικό εμπορικό προϊόν και είναι υπερβολικά δαπανηρό να παραχθούν και να χρησιμοποιηθούν μόνο για σκοπούς επίδειξης και έγκρισης. Η πειραματική ανάπτυξη δεν περιλαμβάνει τις συνήθεις ή περιοδικές τροποποιήσεις σε υφιστάμενα προϊόντα, γραμμές παραγωγής, μεταποιητικές μεθόδους, υπηρεσίες και άλλες λειτουργίες σε εξέλιξη, ακόμη και αν αυτές οι τροποποιήσεις αποτελούν, ενδεχομένως, βελτιώσεις·

⁽¹⁾ Βλέπε ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την αναθεώρηση της μεθόδου καθορισμού των επιτοκίων αναφοράς και προεξόφλησης (EE C 14 της 19.1.2008, σ. 6).

- ια) ως «**μελέτη σκοπιμότητας**» νοείται η αξιολόγηση και ανάλυση του δυναμικού ενός έργου, με στόχο την υποστήριξη της διαδικασίας λήψης αποφάσεων, αποκαλύπτοντας κατά τρόπο αντικειμενικό και ορθολογικό τα δυνατά σημεία και τις αδυναμίες του, τις ευκαιρίες που προσφέρει και τις απειλές που εγκυμονεί, προσδιορίζοντας εκ παραλλήλου τους πόρους που απαιτούνται για την εκτέλεσή του και, τελικά, τις προοπτικές επιτυχίας του·
- ιβ) ως «**περιέρχονται εξ ολοκλήρου**» νοείται ότι ο ερευνητικός οργανισμός, η ερευνητική υποδομή ή ο αγοραστής του δημοσίου αντλεί όλα τα οικονομικά οφέλη από τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, διατηρώντας το δικαίωμα να τα διαθέτει χωρίς περιορισμούς, ιδιαίτερα δε το δικαίωμα κυριότητας και το δικαίωμα παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης. Εν προκειμένω, ενδέχεται να πρόκειται για την περίπτωση κατά την οποία ο ερευνητικός οργανισμός ή η ερευνητική υποδομή (αντιστοίχως, ο αγοραστής του δημοσίου) αποφασίζει να συνάψει περαιτέρω συμβάσεις σχετικά με τα δικαιώματα αυτά, συμπεριλαμβανομένης της χορήγησης άδειας επ' αυτών σε συνεργαζόμενο εταίρο (αντιστοίχως, επιχειρήσεις)·
- ιγ) ως «**βασική έρευνα**» νοείται μια πειραματική ή θεωρητική εργασία που πραγματοποιείται κυρίως για την παραγωγή νέων γνώσεων σχετικά με τα βασικά αίτια φαινομένων και παρατηρήσιμων γεγονότων, χωρίς να προβλέπεται άμεση εμπορική εφαρμογή ή χρήση·
- ιδ) ως «**ισοδύναμο ακαθάριστης ενίσχυσης**» νοείται το ποσό της ενίσχυσης εφόσον είχε χορηγηθεί υπό μορφή ενίσχυσης, πριν από οποιαδήποτε παρακράτηση φόρου ή άλλη χρέωση·
- ιε) ως «**προσωπικό με υψηλή ειδίκευση**» νοείται προσωπικό που διαθέτει πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και τουλάχιστον πενταετή σχετική επαγγελματική πείρα, στην οποία μπορεί να περιλαμβάνεται επίσης η κατοχή διδακτορικού τίτλου·
- ιστ) ως «**μεμονωμένες ενισχύσεις**» νοούνται οι ενισχύσεις που χορηγούνται σε συγκεκριμένη επιχείρηση και περιλαμβάνουν τις ad hoc ενισχύσεις και τις ενισχύσεις που χορηγούνται βάσει καθεστώτος ενισχύσεων·
- ιζ) ως «**βιομηχανική έρευνα**» νοείται η σχεδιασμένη έρευνα ή κριτική διερεύνηση που αποσκοπεί στην απόκτηση νέων γνώσεων και δεξιοτήτων για την ανάπτυξη νέων προϊόντων, διεργασιών ή υπηρεσιών ή για τη σημαντική βελτίωση υφιστάμενων προϊόντων, διεργασιών ή υπηρεσιών. Περιλαμβάνει τη δημιουργία συστατικών στοιχείων πολύπλοκων συστημάτων και μπορεί να περιλαμβάνει την κατασκευή πρωτοτύπων σε εργαστηριακό περιβάλλον ή σε περιβάλλον προσομοίωσης διεπαφών με υφιστάμενα συστήματα, καθώς και δοκιμαστικές γραμμές παραγωγής, εφόσον αυτό κρίνεται αναγκαίο για τη βιομηχανική έρευνα, ιδιαίτερα δε για την κατοχύρωση τεχνολογίας πολλαπλών εφαρμογών·
- ιη) ως «**συμβουλευτικές υπηρεσίες καινοτομίας**» νοούνται συμβουλευτικές υπηρεσίες, συνδρομή και επαγγελματική εκπαίδευση στους τομείς της μεταφοράς γνώσεων, της αγοράς, της προστασίας και της εκμετάλλευσης άυλων περιουσιακών στοιχείων, της χρήσης προτύπων και κανονισμών που τα εμπεριέχουν·
- ιδι) ως «**συμπλέγματα καινοτομίας**» νοούνται δομές ή οργανωμένες ομάδες ανεξάρτητων μερών (όπως καινοτόμες νεοσύστατες επιχειρήσεις, μικρές, μεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις, καθώς και ερευνητικοί οργανισμοί και οργανισμοί διάχυσης γνώσεων, μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί και άλλοι συναφείς οικονομικοί παράγοντες) που έχουν σχεδιαστεί για να τονώσουν την καινοτόμο δραστηριότητα προωθώντας την από κοινού χρήση εγκαταστάσεων και την ανταλλαγή τεχνογνωσίας και συμβάλλοντας αποτελεσματικά στη μεταφορά γνώσης, τη δημιουργία δικτύων, τη διάδοση πληροφοριών και τη συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων και άλλων οργανισμών του θύλακα·
- ικ) ως «**υπηρεσίες στήριξης καινοτομίας**» νοείται η εξασφάλιση χώρων γραφείων, βάσεων δεδομένων, βιβλιοθηκών, έρευνας αγοράς, χρήσης εργαστηρίου, σήμανσης ποιότητας, δοκιμών και πιστοποίησης, με σκοπό την ανάπτυξη αποτελεσματικότερων προϊόντων, διεργασιών ή υπηρεσιών·
- κα) ως «**άυλα περιουσιακά στοιχεία**» νοούνται τα περιουσιακά στοιχεία που δεν έχουν υλική ή οικονομική υπόσταση, όπως είναι τα δικαιώματα ευρεσιτεχνίας, οι άδειες, η τεχνογνωσία ή άλλη πνευματική ιδιοκτησία·
- κβ) ως «**μεταφορά γνώσης**» νοείται κάθε διαδικασία με στόχο την απόκτηση, συγκέντρωση και ανταλλαγή ρητής και σιωπηρής γνώσης, καθώς και δεξιοτήτων και προσόντων, σε οικονομικές και μη οικονομικές δραστηριότητες, όπως είναι η ερευνητική συνεργασία, η παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών, η αδειοδότηση, η δημιουργία τεχνοβλαστών, οι δημοσιεύσεις και η κινητικότητα των ερευνητών και λοιπού προσωπικού που συμμετέχει στις εν λόγω δραστηριότητες. Πέραν της επιστημονικής και τεχνολογικής γνώσης, περιλαμβάνει και άλλα είδη γνώσης, όπως γνώση χρήσης προτύπων και κανονισμών που τα περιλαμβάνουν και γνώση περιβαλλόντων πραγματικών συνθηκών λειτουργίας και μεθόδων οργανωτικής καινοτομίας, καθώς και διαχείριση γνώσεων σχετικά με τον καθορισμό, την απόκτηση, την προστασία, την προάσπιση και την εκμετάλλευση άυλων περιουσιακών στοιχείων·

- κγ) ως «**μεγάλες επιχειρήσεις**» νοούνται επιχειρήσεις που δεν εμπίπτουν στον ορισμό των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων·
- κδ) ως «**καθαρό πρόσθετο κόστος**» νοείται η διαφορά μεταξύ της αναμενόμενης καθαρής παρούσας αξίας του έργου ή της δραστηριότητας που λαμβάνει ενίσχυση και της αναμενόμενης καθαρής παρούσας αξίας μιας βιώσιμης επένδυσης σε αντίστροφη κατάσταση την οποία ο δικαιούχος θα είχε πραγματοποιήσει εάν δεν χορηγείτο ενίσχυση.
- κε) ως «**οργανωτική καινοτομία**» νοείται η εφαρμογή νέας οργανωτικής μεθόδου στις επιχειρηματικές πρακτικές, στην οργάνωση του χώρου εργασίας ή στις εξωτερικές σχέσεις μιας επιχείρησης· εξαιρούνται αλλαγές που βασίζονται σε οργανωτικές μεθόδους που χρησιμοποιούνται ήδη στην επιχείρηση, αλλαγές στη στρατηγική της επιχείρησης, συγχωνεύσεις και εξαγορές, η παύση χρήσης μιας διεργασίας, η απλή επανατοποθέτηση ή επέκταση κεφαλαίων, αλλαγές που απορρέουν αμιγώς από αλλαγές στις τιμές των συντελεστών, η προσαρμογή στις ανάγκες του χρήστη, η κατά τόπους προσαρμογή, τακτικές εποχικές και άλλες κυκλικές αλλαγές και η εμπορία νέων ή ουσιωδώς βελτιωμένων προϊόντων.
- κστ) ως «**δαπάνες προσωπικού**» νοείται το κόστος ερευνητών, τεχνικών και λοιπού υποστηρικτικού προσωπικού στο βαθμό που τα άτομα αυτά απασχολούνται στο σχετικό έργο ή δραστηριότητα·
- κζ) ως «**προ-εμπορικές δημόσιες συμβάσεις**» νοούνται οι δημόσιες συμβάσεις για ερευνητικές υπηρεσίες και υπηρεσίες ανάπτυξης στην περίπτωση που η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας δεν απολαύει όλων των αποτελεσμάτων και οφελών της σύμβασης για την/τον ίδια/ίδιο για χρήση κατά την άσκηση της δραστηριότητάς του/της, αλλά τα μοιράζεται με τους παρόχους υπό όρους της αγοράς. Η σύμβαση, το αντικείμενο της οποίας εμπίπτει σε μία ή περισσότερες κατηγορίες έρευνας και ανάπτυξης που καθορίζονται στο παρόν πλαίσιο, πρέπει να είναι περιορισμένης διάρκειας και μπορεί να περιλαμβάνει την ανάπτυξη πρωτοτύπων ή περιορισμένων ποσοτήτων των πρώτων προϊόντων ή υπηρεσιών με τη μορφή σειράς δοκιμασιών. Η αγορά εμπορικών ποσοτήτων προϊόντων ή υπηρεσιών δεν πρέπει να αποτελεί αντικείμενο της ίδιας σύμβασης·
- κη) ως «**καινοτομίες διεργασιών**» νοείται η εφαρμογή νέων ή ουσιωδώς βελτιωμένων μεθόδων παραγωγής ή διανομής (περιλαμβανομένων σημαντικών αλλαγών σε τεχνικές, εξοπλισμό ή λογισμικό)· εξαιρούνται ελάχιστες αλλαγές ή βελτιώσεις, αύξηση της παραγωγικής ικανότητας ή της ικανότητας παροχής υπηρεσιών μέσω της προσθήκης μεταποιητικών ή εφοδιαστικών συστημάτων που είναι παρόμοια με αυτά που χρησιμοποιούνται ήδη, η παύση χρήσης μιας διεργασίας, η απλή επανατοποθέτηση ή επέκταση κεφαλαίων, αλλαγές που απορρέουν αμιγώς από αλλαγές στις τιμές των συντελεστών, η προσαρμογή στις ανάγκες του χρήστη, η κατά τόπους προσαρμογή, τακτικές, εποχικές και άλλες κυκλικές αλλαγές, καθώς και η εμπορία νέων ή ουσιωδώς βελτιωμένων προϊόντων·
- κθ) ως «**έργο E&A**» νοείται λειτουργία που περιλαμβάνει δραστηριότητες που εμπίπτουν σε μία ή περισσότερες κατηγορίες έρευνας και ανάπτυξης οριζόμενες στο παρόν πλαίσιο, η οποία στοχεύει στην ολοκλήρωση μιας αδιαίρετης εργασίας συγκεκριμένης οικονομικής, επιστημονικής ή τεχνικής φύσης με σαφώς προκαθορισμένους στόχους. Ένα έργο E&A μπορεί να αποτελείται από διάφορες δέσμες εργασιών, δραστηριότητες ή υπηρεσίες και περιλαμβάνει σαφείς στόχους, δραστηριότητες που πρέπει να εκτελεστούν για την επίτευξη των στόχων αυτών (συμπεριλαμβανομένων των αναμενόμενων δαπανών τους) και συγκεκριμένα παραδοτέα για τον προσδιορισμό των αποτελεσμάτων των δραστηριοτήτων αυτών και τη σύγκρισή τους με τους συναφείς στόχους. Όταν δύο ή περισσότερα έργα E&A δεν είναι σαφώς διακριτά μεταξύ τους και, ιδιαίτερα, όταν δεν έχουν ανεξάρτητες πιθανότητες τεχνολογικής επιτυχίας, θεωρούνται ενιαίο έργο·
- λα) ως «**επιστρεπτέα προκαταβολή**» νοείται δάνειο για έργο, το οποίο χορηγείται σε μία ή περισσότερες δόσεις και οι όροι αποπληρωμής του οποίου εξαρτώνται από το αποτέλεσμα του έργου·
- λβ) ως «**οργανισμός ερευνών και διάδοσης γνώσεων**» ή «ερευνητικός οργανισμός» νοείται φορέας (όπως πανεπιστήμια ή ερευνητικά ινστιτούτα, οργανισμοί μεταφοράς τεχνολογίας, ενδιάμεσοι καινοτομίας, ερευνητικοί συνεργαζόμενοι φορείς με φυσική ή/και εικονική παρουσία) ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς του (δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου) ή τον τρόπο χρηματοδότησής του, πρωταρχικός σκοπός του οποίου είναι η ανεξάρτητη διεξαγωγή βασικής έρευνας, βιομηχανικής έρευνας ή πειραματικής ανάπτυξης ή η ευρεία διάδοση των αποτελεσμάτων των εν λόγω δραστηριοτήτων με τη διδασκαλία, τη δημοσίευση ή τη μεταφορά γνώσεων. Στην περίπτωση που ο φορέας αυτός διενεργεί επίσης οικονομικές δραστηριότητες, η χρηματοδότηση, οι δαπάνες και τα έσοδα από αυτές τις οικονομικές δραστηριότητες πρέπει να δηλώνονται χωριστά. Επιχειρήσεις που μπορούν να επηρεάσουν καθοριστικά ένα τέτοιο φορέα, π.χ. με την ιδιότητα του μετόχου ή του μέλους, δεν έχουν προνομιακή πρόσβαση στα αποτελέσματα που αυτός παράγει.

- λγ) ως «**ερευνητική υποδομή**» νοούνται οι εγκαταστάσεις, οι πόροι και οι συναφείς υπηρεσίες που χρησιμοποιεί η επιστημονική κοινότητα για τη διεξαγωγή έρευνας σε όλους τους τομείς. Ο ορισμός αυτός καλύπτει τον επιστημονικό εξοπλισμό ή σύνολα εξοπλισμών, τους γνωστικούς πόρους όπως οι συλλογές, τα αρχεία και οι δομημένες επιστημονικές πληροφορίες, τις υποδομές με βάση την τεχνολογία πληροφοριών και επικοινωνιών, όπως τα δίκτυα τύπου grid, τον εξοπλισμό πληροφορικής, λογισμικό και τα επικοινωνιακά εργαλεία, καθώς και κάθε άλλο μέσο απαραίτητο για τη διεξαγωγή έρευνας. Οι ερευνητικές αυτές υποδομές μπορεί να είναι ενιαίας θέσης ή καταναμημένες (οργανωμένο δίκτυο υποδομών) ⁽¹⁾.
- λδ) ως «**απόσπαση**» νοείται η προσωρινή απασχόληση προσωπικού από δικαούχο ενίσχυσης κατά τη διάρκεια χρονικής περιόδου μετά την οποία το προσωπικό έχει το δικαίωμα να επιστρέψει στον προηγούμενο εργοδότη του.
- λε) ως «**μικρομεσαίες επιχειρήσεις**» ή «ΜΜΕ», «μικρές επιχειρήσεις» και «μεσαίες επιχειρήσεις» νοούνται οι επιχειρήσεις που πληρούν τα κριτήρια που ορίζονται στη σύσταση της Επιτροπής σχετικά με τον ορισμό των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων ⁽²⁾.
- λστ) ως «**έναρξη εργασιών**» ή «έναρξη του έργου» νοείται είτε η έναρξη δραστηριοτήτων ΕΑΚ είτε η πρώτη συμφωνία μεταξύ του δικαιούχου και των αναδόχων για την εκτέλεση του έργου, αναλόγως του ποιο από τα δύο λαμβάνει χώρα πρώτα. Προπαρασκευαστικές εργασίες, όπως η λήψη αδειών και η διεξαγωγή μελετών σκοπιμότητας, δεν σηματοδοτούν έναρξη των εργασιών.
- λζ) ως «**υλικά περιουσιακά στοιχεία**» νοούνται τα περιουσιακά στοιχεία που συνιστούν τη γη, τα κτίρια και τη μονάδα παραγωγής, τα μηχανήματα και τον εξοπλισμό.

2. ΚΡΑΤΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 107 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 1 ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ

16. Γενικά, οποιοδήποτε μέτρο πληροί τα κριτήρια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης συνιστά κρατική ενίσχυση. Ενώ σε χωριστή ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την έννοια των κρατικών ενισχύσεων διευκρινίζεται εν γένει η έννοια της κρατικής ενίσχυσης, οι καταστάσεις που προκύπτουν συνηθέστερα στον τομέα των δραστηριοτήτων ΕΑΚ εξετάζονται στην παρούσα ενότητα υπό την επιφύλαξη της ερμηνείας του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2.1. Οι οργανισμοί ερευνών και διάχυσης γνώσεων και οι ερευνητικές υποδομές ως αποδέκτες κρατικών ενισχύσεων

17. Οι οργανισμοί ερευνών και διάχυσης γνώσεων («ερευνητικοί οργανισμοί») και οι ερευνητικές υποδομές είναι αποδέκτες κρατικών ενισχύσεων, εάν η δημόσια χρηματοδότησή τους πληροί το σύνολο των προϋποθέσεων του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης. Όπως επεξηγείται στην ανακοίνωση σχετικά με την έννοια των κρατικών ενισχύσεων και σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, ο δικαιούχος πρέπει να θεωρείται επιχείρηση αλλά η ιδιότητα αυτή δεν εξαρτάται από το νομικό καθεστώς του, δηλαδή από το εάν είναι οργανωμένος βάσει του δημοσίου ή του ιδιωτικού δικαίου, ή από την οικονομική φύση του, ήτοι εάν επιδιώκει κέρδη ή όχι. Αντιθέτως, αυτό που έχει καθοριστική σημασία για να θεωρείται επιχείρηση είναι να ασκεί οικονομική δραστηριότητα που συνίσταται στην προσφορά προϊόντων ή υπηρεσιών σε δεδομένη αγορά ⁽³⁾.

2.1.1. Δημόσια χρηματοδότηση μη οικονομικών δραστηριοτήτων

18. Στην περίπτωση που ο ίδιος φορέας ασκεί δραστηριότητες οικονομικής και μη οικονομικής φύσης, η δημόσια χρηματοδότηση των μη οικονομικών δραστηριοτήτων δεν εμπίπτει στο άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης, αν τα δύο είδη δραστηριοτήτων, καθώς και οι δαπάνες, η χρηματοδότηση και τα έσοδά τους, μπορούν σαφώς να διαχωριστούν, ώστε να αποφεύγεται ουσιαστικά η σταυροειδής επιδότηση της οικονομικής δραστηριότητας. Αποδεικτικά στοιχεία της δέουσας κατανομής των δαπανών, της χρηματοδότησης και των εσόδων μπορεί να συνιστούν οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις του οικείου φορέα.

19. Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι ακόλουθες δραστηριότητες είναι γενικά μη οικονομικής φύσης:

⁽¹⁾ Βλέπε άρθρο 2 στοιχείο α) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 723/2009 του Συμβουλίου, της 25ης Ιουνίου 2009, σχετικά με κοινοτικό νομικό πλαίσιο για την κοινοπραξία ευρωπαϊκής ερευνητικής υποδομής (KEEY) (ΕΕ L 206 της 8.8.2009, σ. 1).

⁽²⁾ Σύσταση της Επιτροπής της 6ης Μαΐου 2003 σχετικά με τον ορισμό των πολύ μικρών, των μικρών και των μεσαίων επιχειρήσεων (ΕΕ L 124 της 20.5.2003, σ. 36).

⁽³⁾ Απόφαση της 16ης Ιουνίου 1987 στην υπόθεση C-118/85, *Επιτροπή κατά Ιταλίας*, Συλλογή 1987, σ. 2599, σκέψη 7· απόφαση της 18ης Ιουνίου 1998 στην υπόθεση C-35/96, *Επιτροπή κατά Ιταλίας*, Συλλογή 1998, σ. I-3851, σκέψη 36· απόφαση της 19ης Φεβρουαρίου 2002 στην υπόθεση C-309/99, *Wouters*, Συλλογή 2002, σ. I-1577, σκέψη 46.

α) κύριες δραστηριότητες ερευνητικών οργανισμών και ερευνητικών υποδομών, και ιδιαίτερα:

- δραστηριότητες εκπαίδευσης για την εξασφάλιση περισσότερων και πιο ειδικευμένων ανθρώπινων πόρων. Σύμφωνα με τη νομολογία⁽¹⁾ και την πρακτική λήψης αποφάσεων της Επιτροπής⁽²⁾, και όπως εξηγείται στην ανακοίνωση σχετικά με την έννοια των κρατικών ενισχύσεων και την ανακοίνωση για τις δημόσιες υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος⁽³⁾, η δημόσια εκπαίδευση που οργανώνεται στο πλαίσιο του εθνικού εκπαιδευτικού συστήματος, η οποία χρηματοδοτείται κυρίως ή εξ ολοκλήρου από το κράτος και εποπτεύεται από το κράτος θεωρείται μη οικονομική δραστηριότητα⁽⁴⁾.
- ανεξάρτητη E&A για περισσότερη γνώση και καλύτερη κατανόηση, συμπεριλαμβανομένης της συνεργατικής E&A στην περίπτωση που ο ερευνητικός οργανισμός ή η ερευνητική υποδομή συμμετέχει σε πραγματική συνεργασία⁽⁵⁾.
- ευρεία διάχυση των ερευνητικών αποτελεσμάτων σε μη αποκλειστική και χωρίς διακρίσεις βάση, για παράδειγμα μέσω διδασκαλίας, βάσεων δεδομένων, δημοσιεύσεων ή λογισμικού ανοικτής πρόσβασης.

β) δραστηριότητες μεταφοράς γνώσης, όταν αυτές διενεργούνται είτε από τμήμα είτε από τον ερευνητικό οργανισμό ή την ερευνητική υποδομή (συμπεριλαμβανομένων των τμημάτων ή των θυγατρικών τους) είτε από κοινού με ή εξ ονόματος άλλων τέτοιων φορέων και όταν το σύνολο των κερδών από τις δραστηριότητες αυτές επανεπενδύεται στις κύριες δραστηριότητες του ερευνητικού οργανισμού ή της ερευνητικής υποδομής. Η μη οικονομική φύση αυτών των δραστηριοτήτων δεν θίγεται από την ανάθεση βάσει σύμβασης της παροχής αντίστοιχων υπηρεσιών σε τρίτους μέσω ανοικτών διαδικασιών.

20. Σε περίπτωση που ένας ερευνητικός οργανισμός ή μια ερευνητική υποδομή χρησιμοποιείται τόσο για οικονομικές, όσο και για μη οικονομικές δραστηριότητες, η δημόσια χρηματοδότηση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις μόνο στον βαθμό που καλύπτει δαπάνες που συνδέονται με τις οικονομικές δραστηριότητες⁽⁶⁾. Εάν ο ερευνητικός οργανισμός ή η ερευνητική υποδομή χρησιμοποιείται σχεδόν αποκλειστικά για μη οικονομική δραστηριότητα, η χρηματοδότησή του/της μπορεί να μην εμπίπτει καθόλου στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις, εφόσον η οικονομική δραστηριότητα είναι αμιγώς επικουρική, δηλαδή συνδέεται άμεσα με τη δραστηριότητα του ερευνητικού οργανισμού ή της ερευνητικής υποδομής και είναι απαραίτητη για αυτήν ή είναι συνυφασμένη με την κύρια μη οικονομική χρήση του/της, και είναι περιορισμένου πεδίου εφαρμογής. Για τους σκοπούς του παρόντος πλαισίου, η Επιτροπή θα θεωρεί ότι όντως πρόκειται για την ως άνω περίπτωση όταν οι οικονομικές δραστηριότητες καταναλώνουν ακριβώς τους ίδιους πόρους (όπως υλικό, εξοπλισμό, εργασία και σταθερό κεφάλαιο) με τις μη οικονομικές δραστηριότητες και η δυναμικότητα που διατίθεται κάθε έτος για τέτοιου είδους οικονομικές δραστηριότητες δεν υπερβαίνει το 20 % της συνολικής ετήσιας δυναμικότητας του φορέα.

2.1.2. Δημόσια χρηματοδότηση οικονομικών δραστηριοτήτων

21. Με την επιφύλαξη του σημείου 20, όταν ερευνητικοί οργανισμοί ή ερευνητικές υποδομές χρησιμοποιούνται για την άσκηση οικονομικών δραστηριοτήτων, όπως ενοίκιαση εξοπλισμού ή εργαστηρίων σε επιχειρήσεις, παροχή υπηρεσιών σε επιχειρήσεις ή εκτέλεση ερευνητικών συμβάσεων, η δημόσια χρηματοδότηση των οικονομικών αυτών δραστηριοτήτων θεωρείται γενικά κρατική ενίσχυση.

22. Ωστόσο, η Επιτροπή δεν θεωρεί τον ερευνητικό οργανισμό ή την ερευνητική υποδομή δικαιούχο κρατικής ενίσχυσης, εάν ενεργεί απλώς ως ενδιάμεσος για τη μετακύλιση στους τελικούς αποδέκτες του συνόλου της δημόσιας χρηματοδότησης και οποιουδήποτε πλεονεκτήματος που προκύπτει μέσω της εν λόγω χρηματοδότησης. Πρόκειται γενικά για την περίπτωση που:

α) τόσο η δημόσια χρηματοδότηση όσο και οποιοδήποτε πλεονέκτημα προκύπτει μέσω της εν λόγω χρηματοδότησης είναι ποσοτικοποιήσιμα και αποδείξιμα και υπάρχει κατάλληλος μηχανισμός που εξασφαλίζει την πλήρη μετακύλιση τους στους τελικούς αποδέκτες, παραδείγματος χάριν μέσω μειωμένων τιμών, και

⁽¹⁾ Απόφαση της 27ης Σεπτεμβρίου 1988 στην υπόθεση C263/86, *Humble and Edel*, Συλλογή 1988, σ. 5365, σκέψεις 9-10, 15-18· απόφαση της 7ης Δεκεμβρίου 1993 στην υπόθεση C-109/92, *Wirth*, Συλλογή 1993, σ. I-6447, σκέψη 15.

⁽²⁾ Βλέπε για παράδειγμα τις υποθέσεις NN54/2006, *Pferon logistics College*, και N 343/2008, *Μεμονωμένη ενίσχυση στο College of Nyíregyháza για την ανάπτυξη του Partium Knowledge Centre*.

⁽³⁾ Βλέπε σημεία 26-29 της ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις αποζημιώσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης που χορηγούνται για την παροχή υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος (EE C 8 της 11.1.2012, σ. 4).

⁽⁴⁾ Η επαγγελματική εκπαίδευση του εργατικού δυναμικού, κατά την έννοια των κανόνων περί κρατικής ενίσχυσης όσον αφορά την ενίσχυση για την επαγγελματική εκπαίδευση, δεν θεωρείται μη οικονομική κύρια δραστηριότητα οργανισμών ερευνών.

⁽⁵⁾ Η παροχή υπηρεσιών E&A και η E&A που διεξάγεται εκ μέρους επιχειρήσεων δεν θεωρείται ανεξάρτητη E&A.

⁽⁶⁾ Στην περίπτωση που ένας ερευνητικός οργανισμός ή μια ερευνητική υποδομή χρηματοδοτείται τόσο με δημόσια, όσο και με ιδιωτικά κεφάλαια, η Επιτροπή θεωρεί ότι στην περίπτωση αυτή η δημόσια χρηματοδότηση της συγκεκριμένης οντότητας για μια συγκεκριμένη λογιστική περίοδο υπερβαίνει το κόστος των μη οικονομικών δραστηριοτήτων για τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

β) δεν παρέχεται περαιτέρω πλεονέκτημα στον ενδιάμεσο διότι είτε επιλέγεται μέσω ανοικτού διαγωνισμού είτε η δημόσια χρηματοδότηση είναι διαθέσιμη σε όλους τους φορείς που πληρούν τις απαραίτητες αντικειμενικές προϋποθέσεις, έτσι ώστε οι πελάτες, ως τελικοί αποδέκτες, να δικαιούνται να λαμβάνουν ισοδύναμες υπηρεσίες από κάθε οικείο ενδιάμεσο.

23. Σε περίπτωση που πληρούνται οι προϋποθέσεις που ορίζονται στο σημείο 22, οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις εφαρμόζονται στο επίπεδο των τελικών αποδεκτών.

2.2. Έμμεσες κρατικές ενισχύσεις σε επιχειρήσεις μέσω οργανισμών ερευνών και διάχυσης γνώσεων και ερευνητικών υποδομών που χρηματοδοτούνται από το δημόσιο

24. Το ερώτημα εάν και υπό ποιες προϋποθέσεις απολαύουν οι επιχειρήσεις πλεονεκτήματος κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης στις περιπτώσεις ερευνητικών συμβάσεων ή ερευνητικών υπηρεσιών παρεχόμενων από ερευνητικό οργανισμό ή ερευνητική υποδομή, καθώς και σε περιπτώσεις συνεργασίας με ερευνητικό οργανισμό ή ερευνητική υποδομή, πρέπει να απαντηθεί σύμφωνα με τις γενικές αρχές περί κρατικών ενισχύσεων. Για το σκοπό αυτό, όπως επεξηγείται στην ανακοίνωση σχετικά με την έννοια των κρατικών ενισχύσεων, ενδέχεται να είναι ιδίως αναγκαίο να αξιολογηθεί εάν η συμπεριφορά του ερευνητικού οργανισμού ή της ερευνητικής υποδομής μπορεί να αποδοθεί στο κράτος ⁽¹⁾.

2.2.1. Έρευνα για λογαριασμό επιχειρήσεων (ερευνητικές συμβάσεις ή ερευνητικές υπηρεσίες)

25. Όταν ένας ερευνητικός οργανισμός ή μια ερευνητική υποδομή χρησιμοποιείται για την εκτέλεση ερευνητικής σύμβασης ή την παροχή ερευνητικής υπηρεσίας σε μια επιχείρηση, η οποία συνήθως καθορίζει τους όρους και τις προϋποθέσεις της σύμβασης, διατηρεί την κυριότητα των αποτελεσμάτων των ερευνητικών δραστηριοτήτων και αναλαμβάνει τον κίνδυνο αποτυχίας, δεν μετακυλιεται συνήθως κρατική ενίσχυση στην επιχείρηση αν ο ερευνητικός οργανισμός ή η ερευνητική υποδομή τυγχάνει κατάλληλης αμοιβής για τις υπηρεσίες του/της, ιδίως όταν πληρούται μια από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) ο ερευνητικός οργανισμός ή η ερευνητική υποδομή παρέχει την υπηρεσία έρευνας ή εκτελεί την ερευνητική σύμβασή του/της σε τιμές της αγοράς ⁽²⁾, ή

β) αν δεν υπάρχουν τιμές της αγοράς, ο ερευνητικός οργανισμός ή η ερευνητική υποδομή παρέχει την υπηρεσία έρευνας ή εκτελεί την ερευνητική σύμβασή του/της σε τιμή που:

— αντανακλά το σύνολο του κόστους της υπηρεσίας και γενικά περιλαμβάνει ένα περιθώριο οριζόμενο σε σχέση με αυτά που εφαρμόζουν συνήθως οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της οικείας υπηρεσίας ή

— είναι το αποτέλεσμα διαπραγματεύσεων υπό όρους ανταγωνισμού, στην περίπτωση που ο ερευνητικός οργανισμός ή η ερευνητική υποδομή, υπό την ιδιότητα του ως παρόχου υπηρεσιών, διαπραγματεύεται με στόχο την απόσπαση του μέγιστου δυνατού οικονομικού οφέλους κατά το χρόνο σύναψης της σύμβασης και καλύπτει τουλάχιστον το οριακό κόστος του/της.

26. Στην περίπτωση που η κυριότητα δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας ή τα δικαιώματα πρόσβασης σε αυτά παραμένουν στον ερευνητικό οργανισμό ή την ερευνητική υποδομή, η αγοραία αξία τους μπορεί να αφαιρείται από την πληρωτέα τιμή για τις σχετικές υπηρεσίες.

2.2.2. Συνεργασία με επιχειρήσεις

27. Ένα έργο θεωρείται ότι υλοποιείται μέσω πραγματικής συνεργασίας στην περίπτωση που τουλάχιστον δύο ανεξάρτητα μέρη επιδιώκουν έναν κοινό στόχο βάσει επιμερισμού της εργασίας και καθορίζουν από κοινού το πεδίο εφαρμογής του, συμμετέχουν στον σχεδιασμό του, συμβάλλουν στην εφαρμογή του και επωμίζονται από κοινού τους σχετικούς οικονομικούς, τεχνολογικούς, επιστημονικούς και άλλους κινδύνους, καθώς και τα αποτελέσματά του. Ένα ή περισσότερα μέρη μπορούν να αναλαμβάνουν το πλήρες κόστος του έργου, απαλλάσσοντας ως εκ τούτου τα υπόλοιπα μέρη από τους οικονομικούς κινδύνους. Οι όροι και οι προϋποθέσεις ενός έργου συνεργασίας, ιδίως όσον αφορά τη συμμετοχή στις δαπάνες του, την κοινή ανάληψη των κινδύνων και των αποτελεσμάτων, τη διάχυση των αποτελεσμάτων, την πρόσβαση σε δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας και τους κανόνες για τη χορήγησή τους, πρέπει να συνάπτονται πριν από την έναρξη του έργου ⁽³⁾. Οι ερευνητικές συμβάσεις και η παροχή ερευνητικών υπηρεσιών δεν θεωρούνται μορφές συνεργασίας.

⁽¹⁾ Βλέπε απόφαση της 16ης Μαΐου 2002 στην υπόθεση C-482/99, Γαλλία κατά Επιτροπής Συλλογή 2002, σ. I-4397, σκέψη 24.

⁽²⁾ Όταν ο ερευνητικός οργανισμός ή η ερευνητική υποδομή παρέχει μια συγκεκριμένη υπηρεσία έρευνας ή διενεργεί έρευνα βάσει σύμβασης για πρώτη φορά εκ μέρους μιας συγκεκριμένης επιχείρησης, σε δοκιμαστική βάση και κατά τη διάρκεια μιας σαφώς περιορισμένης χρονικής περιόδου, η Επιτροπή θεωρεί συνήθως την τιμή που χρεώνεται ως αγοραία τιμή όταν η υπηρεσία έρευνας ή η έρευνα βάσει σύμβασης είναι μοναδική και μπορεί να αποδειχθεί ότι δεν υπάρχει αγορά για αυτή.

⁽³⁾ Δεν περιλαμβάνονται στην ανωτέρω περίπτωση συγκεκριμένες συμφωνίες για την αγοραία τιμή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας που προκύπτουν και την αξία των συμμετοχών στο έργο.

28. Στην περίπτωση έργων συνεργασίας που υλοποιούν από κοινού επιχειρήσεις και ερευνητικοί οργανισμοί ή ερευνητικές υποδομές, η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν χορηγείται έμμεση κρατική ενίσχυση στις συμμετέχουσες επιχειρήσεις μέσω των φορέων αυτών λόγω των ευνοϊκών όρων της συνεργασίας, εφόσον τηρείται μία από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- α) οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις φέρουν το βάρος του κόστους ολόκληρου του έργου ή
- β) τα αποτελέσματα της συνεργασίας που δεν δημιουργούν δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας δύνανται να διαδοθούν ευρέως και οποιοδήποτε δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας προκύπτει από τις δραστηριότητες των ερευνητικών οργανισμών ή των ερευνητικών υποδομών χορηγείται πλήρως στους φορείς αυτούς ή
- γ) οποιοδήποτε δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας προκύπτει από το έργο, καθώς και τα σχετικά δικαιώματα πρόσβασης, χορηγούνται στους διάφορους συνεργαζόμενους εταίρους κατά τρόπον ώστε να αντανακλώνται επαρκώς οι αντίστοιχες δέσμες εργασιών, οι συμμετοχές και τα αντίστοιχα συμφέροντά τους, ή
- δ) οι ερευνητικοί οργανισμοί ή οι ερευνητικές υποδομές τυγχάνουν αποζημίωσης ισοδύναμης της τιμής της αγοράς για τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας που προκύπτουν από τις δραστηριότητές τους και ανατίθενται στις συμμετέχουσες επιχειρήσεις ή για τα οποία χορηγούνται δικαιώματα πρόσβασης στις συμμετέχουσες επιχειρήσεις. Το απόλυτο ποσό της αξίας οποιασδήποτε συμμετοχής, τόσο οικονομικής όσο και μη οικονομικής, των συμμετεχουσών επιχειρήσεων στις δαπάνες των δραστηριοτήτων των ερευνητικών οργανισμών ή των ερευνητικών υποδομών που προκύπτει από τα σχετικά δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας μπορεί να αφαιρεθεί από την αποζημίωση αυτή.

29. Για τους σκοπούς του σημείου 28 στοιχείο δ), η Επιτροπή θεωρεί ότι η αποζημίωση είναι ισοδύναμη της τιμής της αγοράς, εάν επιτρέπει στους οικείους ερευνητικούς οργανισμούς ή ερευνητικές υποδομές να προσπορίζονται πλήρως τα οικονομικά οφέλη των δικαιωμάτων αυτών, σε περίπτωση που πληρούνται μια από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- α) το ποσό της αποζημίωσης έχει προσδιοριστεί μέσω ανοικτής, διαφανούς και χωρίς διακρίσεις ανταγωνιστικής διαδικασίας πώλησης ή
- β) μέσω ανεξάρτητης αποτίμησης από εμπειρογνώμονα επιβεβαιώνεται ότι το ποσό της αποζημίωσης είναι τουλάχιστον ίσο με την τιμή της αγοράς, ή
- γ) ο ερευνητικός οργανισμός ή η ερευνητική υποδομή, ως πωλητής, μπορεί να αποδείξει ότι διαπραγματεύθηκε ουσιαστικά την αποζημίωση, υπό συνθήκες ανταγωνισμού, για τη λήψη του μέγιστου οικονομικού οφέλους κατά το χρόνο σύναψης της σύμβασης, λαμβάνοντας υπόψη τους στόχους του/της βάσει καταστατικού, ή
- δ) στις περιπτώσεις που η σύμβαση συνεργασίας παρέχει στη συνεργαζόμενη επιχείρηση δικαίωμα πρώτης άρνησης όσον αφορά τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας που παράγονται από τους συνεργαζόμενους ερευνητικούς οργανισμούς ή τις ερευνητικές υποδομές, όταν οι φορείς αυτοί διαθέτουν αμοιβαίο δικαίωμα να αναζητούν οικονομικά επωφελέστερες προσφορές από τρίτους, έτσι ώστε η συνεργαζόμενη επιχείρηση να καλείται να προσαρμόσει την προσφορά της αναλόγως.

30. Εάν δεν πληρούνται καμία από τις προϋποθέσεις του σημείου 28, η πλήρης αξία της συμμετοχής των ερευνητικών οργανισμών ή των ερευνητικών υποδομών στο έργο θεωρείται πλεονέκτημα για τις συνεργαζόμενες επιχειρήσεις, για το οποίο ισχύουν οι κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων.

2.3. Δημόσιες συμβάσεις ερευνητικών υπηρεσιών και υπηρεσιών ανάπτυξης

31. Οι αγοραστές του δημοσίου τομέα μπορούν να προμηθεύονται ερευνητικές υπηρεσίες και υπηρεσίες ανάπτυξης από επιχειρήσεις, μέσω διαδικασιών αποκλειστικής ανάπτυξης και προ-εμπορικών δημόσιων συμβάσεων ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Βλέπε την ανακοίνωση και τα σχετικά έγγραφα εργασίας των υπηρεσιών — Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, «Προ-εμπορικές δημόσιες συμβάσεις: προώθηση της καινοτομίας για την εξασφάλιση βιώσιμων και ποιοτικών δημόσιων υπηρεσιών στην Ευρώπη», COM(2007) 799 τελικό, 14.12.2007.

32. Εφόσον διενεργείται ανοικτή διαδικασία για τη δημόσια σύμβαση σύμφωνα με τις ισχύουσες οδηγίες⁽¹⁾, η Επιτροπή θεωρεί γενικά ότι δεν χορηγείται κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης στις επιχειρήσεις που παρέχουν τις σχετικές υπηρεσίες⁽²⁾.

33. Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, συμπεριλαμβανομένης της προ-εμπορικής δημόσιας σύμβασης, η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν χορηγείται κρατική ενίσχυση σε επιχειρήσεις όταν η τιμή που καταβάλλεται για τις σχετικές υπηρεσίες αντανακλά πλήρως την τιμή της αγοράς των οφελών που απολαύει ο αγοραστής του δημοσίου και των κινδύνων που αναλαμβάνουν οι συμμετέχοντες πάροχοι, ιδίως στην περίπτωση που πληρούται το σύνολο των ακόλουθων προϋποθέσεων:

α) η διαδικασία επιλογής είναι ανοικτή, διαφανής και χωρίς διακρίσεις και βασίζεται σε αντικειμενικά κριτήρια επιλογής και ανάθεσης που έχουν προσδιοριστεί πριν από τη διαδικασία υποβολής προσφορών,

β) οι προβλεπόμενες συμβατικές ρυθμίσεις που περιγράφουν το σύνολο των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των μερών, μεταξύ άλλων όσον αφορά τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, καθίστανται διαθέσιμες σε όλους τους υποψήφιους αναδόχους πριν από τη διαδικασία υποβολής προσφορών,

γ) η σύμβαση δεν προβλέπει οποιαδήποτε προνομιακή μεταχείριση των συμμετεχόντων παρόχων κατά την προμήθεια εμπορικών ποσοτήτων τελικών προϊόντων ή υπηρεσιών σε αγοραστή του δημοσίου στο οικείο κράτος μέλος⁽³⁾, και

δ) πληρούται μια από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

— όλα τα αποτελέσματα που δεν αποτελούν αντικείμενο δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας μπορούν να διαδοθούν ευρέως, παραδείγματος χάριν μέσω δημοσίευσης, διδασκαλίας ή συνεισφοράς σε φορείς τυποποίησης, κατά τρόπο που να επιτρέπει την αναπαραγωγή τους από άλλες επιχειρήσεις και οποιαδήποτε δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας χορηγούνται πλήρως στον αγοραστή του δημοσίου, ή

— κάθε πάροχος υπηρεσίας στον οποίο αποδίδονται αποτελέσματα που αποτελούν αντικείμενο δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας οφείλει να χορηγήσει στον αγοραστή του δημοσίου απεριόριστη και δωρεάν πρόσβαση στα αποτελέσματα αυτά και να εξασφαλίσει πρόσβαση σε τρίτους, παραδείγματος χάριν μέσω μη αποκλειστικών αδειών, υπό τους όρους της αγοράς.

34. Στην περίπτωση που δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις του σημείου 33, τα κράτη μέλη μπορούν να βασίζονται σε μεμονωμένη αξιολόγηση των όρων της σύμβασης μεταξύ του αγοραστή του δημοσίου και της επιχείρησης, με την επιφύλαξη της γενικής υποχρέωσης να κοινοποιεί ενισχύσεις ΕΑΚ σύμφωνα με το άρθρο 108 παράγραφος 3 της Συνθήκης.

3. ΚΟΙΝΕΣ ΑΡΧΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

35. Για την αξιολόγηση του κατά πόσον ένα κοινοποιηθέν μέτρο ενίσχυσης μπορεί να θεωρηθεί συμβατό με την εσωτερική αγορά, η Επιτροπή αναλύει κατά πόσον ο σχεδιασμός του μέτρου ενίσχυσης εξασφαλίζει ότι ο θετικός αντίκτυπος της ενίσχυσης για την επίτευξη ενός στόχου κοινού συμφέροντος υπερβαίνει τις αρνητικές επιπτώσεις που ενδέχεται να έχει στις συναλλαγές και τον ανταγωνισμό.

36. Η ανακοίνωση σχετικά με τον εκσυγχρονισμό των κρατικών ενισχύσεων, της 8ης Μαΐου 2012, ζητούσε την επισήμανση και τον καθορισμό των κοινών αρχών που ισχύουν για την αξιολόγηση της συμβατότητας όλων των μέτρων ενίσχυσης που θέτει σε εφαρμογή η Επιτροπή. Για τον σκοπό αυτό, η Επιτροπή θεωρεί ότι ένα μέτρο ενίσχυσης είναι συμβατό με τη Συνθήκη μόνον εφόσον πληροί καθένα από τα ακόλουθα κριτήρια αξιολόγησης:

α) **συμβολή σε λεπτομερώς καθορισμένο στόχο κοινού ενδιαφέροντος:** τα μέτρα κρατικής ενίσχυσης πρέπει να στοχεύουν στην επίτευξη ενός στόχου κοινού ενδιαφέροντος σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 3 της Συνθήκης (ενότητα 4.1).

(1) Βλέπε το άρθρο 27 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις δημόσιες προμήθειες και την κατάργηση της οδηγίας 2004/18/ΕΚ (ΕΕ L 94 της 28.3.2014, σ. 65) και το άρθρο 45 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014 σχετικά με συμβάσεις που συνάπτονται από φορείς που δραστηριοποιούνται στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών και την κατάργηση της οδηγίας 2004/17/ΕΚ (ΕΕ L 94 της 28.3.2014, σ. 243). Ομοίως, στην περίπτωση της κλειστής διαδικασίας, κατά την έννοια, αντιστοίχως, των άρθρων 28 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και 46 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ, η Επιτροπή θεωρεί επίσης ότι δεν χορηγείται κρατική ενίσχυση σε επιχειρήσεις, εκτός εάν δεν επιτρέπεται σε ενδιαφερόμενους παρόχους να υποβάλουν προσφορά χωρίς βάσιμο λόγο.

(2) Το ίδιο ισχύει επίσης για την περίπτωση κατά την οποία αγοραστής του δημοσίου τομέα παρέχουν καινοτόμες λύσεις προερχόμενες από προηγούμενη δημόσια σύμβαση Ε&Α ή προϊόντα και υπηρεσίες που δεν αφορούν Ε&Α, οι οποίες πρέπει να παρέχονται σε ένα επίπεδο επιδόσεων που απαιτεί καινοτομίες προϊόντων, καινοτομίες διεργασιών ή οργανωτικές καινοτομίες.

(3) Υπό την επιφύλαξη των διαδικασιών που καλύπτουν τόσο την ανάπτυξη, όσο και τη μετέπειτα αγορά μοναδικών ή εξειδικευμένων προϊόντων και υπηρεσιών.

- β) *ανάγκη κρατικής παρέμβασης*: ένα μέτρο κρατικής ενίσχυσης πρέπει να στοχεύει σε καταστάσεις όπου η ενίσχυση μπορεί να επιφέρει ουσιαστική βελτίωση την οποία δεν δύναται να επιτύχει η ίδια η αγορά, για παράδειγμα επανορθώνοντας μια ανεπάρκεια της αγοράς ή αντιμετωπίζοντας κάποιο πρόβλημα σχετικά με τα ίδια κεφάλαια ή τη συνοχή (ενότητα 4.2).
- γ) *καταλληλότητα του μέτρου ενίσχυσης*: το προτεινόμενο μέτρο ενίσχυσης πρέπει να αποτελεί κατάλληλο μέσο άσκησης πολιτικής για την επίτευξη του στόχου κοινού ενδιαφέροντος (ενότητα 4.3).
- δ) *δυναμική κινήτρου*: η ενίσχυση οφείλει να μεταβάλλει τη συμπεριφορά της (των) οικείας(-ων) επιχείρησης(-εων) κατά τρόπον ώστε να επιδιδαται σε πρόσθετες δραστηριότητες που δεν θα ασκούσε χωρίς την ενίσχυση ή τις οποίες θα ασκούσε περιορισμένα ή με διαφορετικό τρόπο ή τόπο (ενότητα 4.4).
- ε) *αναλογικότητα της ενίσχυσης (ελάχιστη απαιτούμενη ενίσχυση)*: το ποσό και η ένταση της ενίσχυσης πρέπει να περιορίζονται στο ελάχιστο απαιτούμενο για την προσέλκυση πρόσθετων επενδύσεων ή δραστηριοτήτων από την (τις) οικεία(-ες) επιχείρηση(-σεις) (ενότητα 4.5).
- στ) *αποφυγή αδικαιολόγητων αρνητικών επιπτώσεων στον ανταγωνισμό και τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών*: οι αρνητικές επιπτώσεις της ενίσχυσης πρέπει να περιορίζονται επαρκώς, έτσι ώστε η συνολική ισορροπία του μέτρου να είναι θετική (ενότητα 4.6).
- ζ) *διαφάνεια της ενίσχυσης*: Τα κράτη μέλη, η Επιτροπή, οι οικονομικοί φορείς και το κοινό πρέπει να έχουν εύκολη πρόσβαση σε όλες τις σχετικές πράξεις και πληροφορίες σχετικά με τις ενισχύσεις που χορηγούνται βάσει αυτών (ενότητα 4.7).

37. Η συνολική στάθμιση ορισμένων κατηγοριών καθεστώτων ενίσχυσης μπορεί επίσης να υπόκειται σε απαίτηση εκ των υστέρων αξιολόγησης, όπως περιγράφεται στην ενότητα 5. Σε τέτοιες περιπτώσεις, η Επιτροπή μπορεί να περιορίσει τη διάρκεια των εν λόγω καθεστώτων (συνήθως σε τέσσερα έτη ή λιγότερο), με δυνατότητα εκ νέου κοινοποίησης της παράτασής τους στη συνέχεια.

38. Εάν το μέτρο κρατικής ενίσχυσης ή οι όροι που συνδέονται με αυτό (συμπεριλαμβανομένης της μεθόδου χρηματοδότησης όταν αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του) συνεπάγεται άρρηκτη παράβαση της νομοθεσίας της ΕΕ, η ενίσχυση δεν μπορεί να κηρυχθεί συμβιβάσιμη με την εσωτερική αγορά⁽¹⁾.

39. Κατά την αξιολόγηση της συμβατότητας μιας μεμονωμένης ενίσχυσης με την εσωτερική αγορά, η Επιτροπή θα λαμβάνει υπόψη οποιαδήποτε διαδικασία λόγω παραβάσεως των άρθρων 101 και 102 της Συνθήκης η οποία ενδέχεται να αφορά τον δικαιούχο της ενίσχυσης και να είναι σχετική με την αξιολόγησή της σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 3 της Συνθήκης⁽²⁾.

4. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΤΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΓΙΑ ΕΑΚ

40. Οι κρατικές ενισχύσεις για ΕΑΚ είναι συμβιβάσιμες με την εσωτερική αγορά κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, αν, βάσει των κοινών αρχών αξιολόγησης που ορίζονται στην ενότητα 3, οδηγούν σε αύξηση των δραστηριοτήτων ΕΑΚ χωρίς να επηρεάζονται αρνητικά οι όροι του εμπορίου κατά τρόπο αντίθετο προς το κοινό συμφέρον.

41. Στην παρούσα ενότητα, η Επιτροπή διευκρινίζει πώς θα εφαρμόσει τις κοινές αυτές αρχές αξιολόγησης και, κατά περίπτωση, καθορίζει ειδικούς όρους για τα καθεστάτα ενισχύσεων και επιπρόσθετους όρους για τις μεμονωμένες ενισχύσεις οι οποίες υπόκεινται στην υποχρέωση κοινοποίησης⁽³⁾.

4.1. Συμβολή στην επίτευξη ενός σαφώς καθορισμένου στόχου κοινού συμφέροντος

4.1.1. Γενικοί όροι

42. Γενικός στόχος των ενισχύσεων ΕΑΚ είναι η προώθηση της ΕΑΚ στην Ένωση. Με τον τρόπο αυτόν, οι ενισχύσεις ΕΑΚ θα συμβάλουν στην επίτευξη της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη.

43. Τα κράτη μέλη που εξετάζουν τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων για ΕΑΚ πρέπει να καθορίζουν επακριβώς τον επιδιωκόμενο στόχο και να επεξηγούν ιδιαίτερος τον τρόπο με τον οποίο το μέτρο πρόκειται να προωθήσει την ΕΑΚ. Για τα μέτρα που συγχρηματοδοτούνται από τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά ταμεία και τα ταμεία επενδύσεων, τα κράτη μέλη μπορούν να επικαλούνται το σκεπτικό των σχετικών επιχειρησιακών προγραμμάτων.

⁽¹⁾ Βλέπε για παράδειγμα απόφαση της 19ης Σεπτεμβρίου 2000 στην υπόθεση C-156/98, *Γερμανία κατά Επιτροπής*, Συλλογή 2000, σ. I-6857, σκέψη 78, και υπόθεση C-333/07, *Régie Networks κατά Rhone Alpes Bourgogne*, Συλλογή 2008, σ. I-10807, σκέψεις 94-116.

⁽²⁾ Βλέπε απόφαση της 15ης Ιουνίου 1991 στην υπόθεση C-225/91, *Matra κατά Επιτροπής*, Συλλογή 1993, σ. I-3203, σκέψη 42.

⁽³⁾ Οι όροι συμβατότητας που προβλέπονται σε κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία εξακολουθούν να ισχύουν πλήρως για όλες τις υπόλοιπες περιπτώσεις μεμονωμένων ενισχύσεων, συμπεριλαμβανομένης της περίπτωσης όπου η εν λόγω ενίσχυση χορηγείται βάσει καθεστώτος ενισχύσεων που υπόκειται στην υποχρέωση κοινοποίησης.

44. Όσον αφορά τα καθεστώτα ενισχύσεων που υπόκεινται στην υποχρέωση κοινοποίησης («κοινοποιήσιμα καθεστώτα ενισχύσεων»), η Επιτροπή αντιμετωπίζει θετικά τα μέτρα ενίσχυσης που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος ενός ολοκληρωμένου προγράμματος ή έργου δράσης για την τόνωση δραστηριοτήτων ΕΑΚ ή των στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης και υποστηρίζονται από αξιόπιστες αξιολογήσεις παρόμοιων παρελθόντων μέτρων ενίσχυσης, αποδεδειγμένης αποτελεσματικότητας.

45. Όσον αφορά κρατικές ενισχύσεις που χορηγούνται για έργα ή δραστηριότητες που χρηματοδοτούνται επίσης από την Ένωση, είτε άμεσα είτε έμμεσα (δηλαδή από την Επιτροπή, τους εκτελεστικούς της οργανισμούς, κοινές επιχειρήσεις ιδρυόμενες βάσει των άρθρων 185 και 187 της Συνθήκης ή άλλους εκτελεστικούς φορείς στην περίπτωση που η ενωσιακή χρηματοδότηση δεν είναι άμεσα ή έμμεσα υπό τον έλεγχο των κρατών μελών), η Επιτροπή θεωρεί ότι η συμβολή σε σαφώς προσδιορισμένο στόχο κοινού συμφέροντος έχει τεκμηριωθεί.

4.1.2. Πρόσθετοι όροι για τις μεμονωμένες ενισχύσεις

46. Για να αποδειχθεί ότι οι μεμονωμένες ενισχύσεις που υπόκεινται στην υποχρέωση κοινοποίησης («κοινοποιήσιμη μεμονωμένη ενίσχυση») συμβάλλουν στην αύξηση του επιπέδου των δραστηριοτήτων ΕΑΚ, τα κράτη μέλη μπορούν να χρησιμοποιούν τους ακόλουθους δείκτες, από κοινού με άλλα σχετικά ποσοτικά ή ποιοτικά στοιχεία:

- α) *αύξηση του μεγέθους του έργου*: αύξηση του συνολικού κόστους του έργου (χωρίς μείωση της δαπάνης από τον δικαιούχο της ενίσχυσης σε σχέση με την υπόθεση μη ενίσχυσης)· αύξηση του αριθμού των ατόμων που ασχολούνται με δραστηριότητες ΕΑΚ·
- β) *αύξηση του πεδίου εφαρμογής*: αύξηση του αριθμού των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων του έργου· αύξηση των προσδοκιών από το έργο, η οποία αποδεικνύεται από τον μεγαλύτερο αριθμό συμμετεχόντων εταίρων, τη μεγαλύτερη πιθανότητα επιτυχίας επιστημονικών ή τεχνολογικών τομών ή τον υψηλότερο κίνδυνο αποτυχίας (ιδιαίτερα σε συνδυασμό με τον μακροπρόθεσμο χαρακτήρα του έργου και την αβεβαιότητα για τα αποτελέσματά του)·
- γ) *αύξηση της ταχύτητας*: η ολοκλήρωση του έργου απαιτεί λιγότερο χρόνο σε σύγκριση με το χρόνο ολοκλήρωσης που απαιτείται για την εκτέλεση του ίδιου έργου χωρίς ενίσχυση·
- δ) *αύξηση του συνολικού δαπανηθέντος ποσού*: αύξηση της συνολικής δαπάνης ΕΑΚ από τον δικαιούχο της ενίσχυσης σε απόλυτους όρους ή ως ποσοστό του κύκλου εργασιών· αλλαγές στον προϋπολογισμό του έργου (χωρίς αντίστοιχη μείωση του προϋπολογισμού για άλλα έργα).

47. Για να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η ενίσχυση συμβάλλει στην αύξηση του επιπέδου της ΕΑΚ στην Ένωση, η Επιτροπή θα εξετάσει όχι μόνο την καθαρή αύξηση στην ΕΑΚ που πραγματοποιείται από την επιχείρηση αλλά και τη συμβολή της ενίσχυσης στη συνολική αύξηση των δαπανών για ΕΑΚ στον οικείο τομέα, καθώς και στη βελτίωση της κατάστασης της Ένωσης σχετικά με την ΕΑΚ στο διεθνές πλαίσιο. Θα διαμορφωθεί ευνοϊκή άποψη για μέτρα ενίσχυσης για τα οποία σχεδιάζεται μια δημοσίως διαθέσιμη εκ των υστέρων αξιολόγηση της συμβολής τους στο κοινό συμφέρον.

4.2. Ανάγκη κρατικής παρέμβασης

4.2.1. Γενικοί όροι

48. Όπως επεξηγήθηκε στην ενότητα 3, οι κρατικές ενισχύσεις μπορεί να είναι απαραίτητες προκειμένου να αυξηθεί η ΕΑΚ στην Ένωση στην περίπτωση που η αγορά από μόνη της δεν μπορεί να παράσχει αποδοτικά αποτελέσματα. Για να κριθεί κατά πόσον οι κρατικές ενισχύσεις είναι αποτελεσματικές όσον αφορά την επίτευξη του στόχου κοινού συμφέροντος, είναι απαραίτητο να έχει προηγηθεί εντοπισμός του προβλήματος που χρήζει αντιμετώπισης. Η κρατική ενίσχυση θα πρέπει να στοχεύει σε καταστάσεις όπου είναι σε θέση να επιτύχει ουσιαστική βελτίωση την οποία δεν δύναται να επιτύχει η αγορά μόνη της. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να επεξηγήσουν πώς το μέτρο ενίσχυσης μπορεί να αμβλύνει αποτελεσματικά τις ανεπάρκειες της αγοράς που συνδέονται με την επίτευξη του στόχου κοινού συμφέροντος χωρίς την ενίσχυση.

49. Η ΕΑΚ πραγματοποιείται μέσω σειράς δραστηριοτήτων, που αποτελούν συνήθως το προκαταρκτικό στάδιο για ορισμένες αγορές προϊόντων και αξιοποιούν διαθέσιμες δυνατότητες για την ανάπτυξη νέων ή βελτιωμένων προϊόντων, υπηρεσιών και διαδικασιών στις εν λόγω αγορές προϊόντων ή σε εντελώς νέες, ενισχύοντας έτσι την ανάπτυξη της οικονομίας και συμβάλλοντας στην εδαφική και κοινωνική συνοχή ή στην προαγωγή του γενικού συμφέροντος των καταναλωτών. Ωστόσο, δεδομένων των υφιστάμενων δυνατοτήτων ΕΑΚ, οι ανεπάρκειες της αγοράς ενδέχεται να αποτελέσουν εμπόδιο για την επίτευξη βέλτιστης παραγωγής και να οδηγήσουν σε ανεπαρκή αποτελέσματα για τους ακόλουθους λόγους:

- **Θετικές εξωτερικές δευτερογενείς επιρροές/διάχυση γνώσης:** Η ΕΑΚ παράγει συχνά οφέλη για την κοινωνία υπό μορφή θετικών αποτελεσμάτων διάχυσης, όπως, παραδείγματος χάριν, διάχυση γνώσης ή βελτιωμένες ευκαιρίες ανάπτυξης συμπληρωματικών προϊόντων και υπηρεσιών από άλλους οικονομικούς φορείς. Ωστόσο, στην αγορά, ορισμένα έργα μπορεί να έχουν μη ελκυστικό ποσοστό απόδοσης για ένα ιδιώτη, ακόμη και αν θα ήταν επωφελή για την κοινωνία, γιατί στο πλαίσιο της αναζήτησης κέρδους οι επιχειρήσεις δεν μπορούν να καταβάλουν επαρκώς τα οφέλη των ενεργειών τους όταν αποφασίζουν το μέγεθος της ΕΑΚ που πρέπει να εκτελέσουν. Επομένως, οι κρατικές ενισχύσεις μπορούν να συμβάλουν στην εκτέλεση έργων που οδηγούν σε συνολικό κοινωνικό ή οικονομικό όφελος, το οποίο, σε αντίθετη περίπτωση, δεν θα επιδιωκόταν.

Ωστόσο, όλα τα οφέλη των δραστηριοτήτων ΕΑΚ δεν αποτελούν θετικές δευτερογενείς εξωτερικές επιρροές και η παρουσία εξωτερικών επιρροών δεν σημαίνει αυτομάτως ότι η κρατική ενίσχυση είναι συμβατή με την εσωτερική αγορά. Γενικά, οι καταναλωτές είναι πρόθυμοι να πληρώσουν για να επωφεληθούν άμεσα από νέα προϊόντα και υπηρεσίες, ενώ οι εταιρείες μπορούν να οικειοποιηθούν τα οφέλη από την επένδυσή τους μέσω άλλων υφιστάμενων μέσων, όπως είναι τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ωστόσο, τα μέσα αυτά είναι ατελή και αφήνουν υπολειμματικές ανεπάρκειες στην αγορά, οι οποίες μπορεί να διορθωθούν μέσω κρατικής ενίσχυσης. Παραδείγματος χάριν, όπως υποστηρίζεται συχνά για τη βασική έρευνα, ενδέχεται να είναι δύσκολο να αποκλειστεί η πρόσβαση σε άλλους στα αποτελέσματα ορισμένων δραστηριοτήτων, οι οποίες συνεπώς ενδέχεται να έχουν χαρακτήρα δημόσιου αγαθού. Από την άλλη πλευρά, οι συγκεκριμένες γνώσεις σχετικά με την παραγωγή μπορεί συνήθως να προστατεύονται ικανοποιητικά, παραδείγματος χάριν μέσω διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, επιτρέποντας έτσι στον εφευρέτη να αποκομίσει υψηλότερη απόδοση της εφεύρεσης.

- **ατελής και ασύμμετρη πληροφόρηση:** Οι δραστηριότητες ΕΑΚ χαρακτηρίζονται από υψηλό βαθμό αβεβαιότητας. Υπό ορισμένες συνθήκες, λόγω της ατελούς και ασύμμετρης πληροφόρησης, οι ιδιώτες επενδυτές μπορεί να μην είναι πρόθυμοι να χρηματοδοτήσουν αξιολογικά έργα, ενώ το προσωπικό υψηλής εξειδίκευσης μπορεί να μην γνωρίζει τις δυνατότητες πρόσληψης σε καινοτόμες επιχειρήσεις. Έτσι, η διάδοση ανθρώπινων και χρηματοδοτικών πόρων μπορεί να μην είναι επαρκής, και να μην εκτελούνται έργα σημαντικά για την κοινωνία ή την οικονομία.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, η ατελής και ασύμμετρη πληροφόρηση μπορεί επίσης να εμποδίζει την πρόσβαση στη χρηματοδότηση. Ωστόσο, η ατελής πληροφόρηση και η παρουσία κινδύνου δεν δικαιολογούν αυτομάτως την αναγκαιότητα χορήγησης κρατικής ενίσχυσης. Η μη χρηματοδότηση έργων με χαμηλότερη απόδοση της επένδυσης για τους ιδιώτες μπορεί να αποτελεί επίσης ένδειξη της αποτελεσματικότητας της αγοράς. Επίσης, ο κίνδυνος είναι μέρος κάθε επιχειρηματικής δραστηριότητας και δεν συνιστά αυτός καθ'αυτός ανεπάρκεια της αγοράς. Ωστόσο, στο πλαίσιο ασύμμετρης πληροφόρησης, ο κίνδυνος μπορεί να επιτείνει τα προβλήματα χρηματοδότησης.

- **ανεπάρκειες που αφορούν τον συντονισμό και το δίκτυο:** η ικανότητα των επιχειρήσεων να συντονίζονται μεταξύ τους ή να αλληλεπιδρούν για την παροχή ΕΑΚ δύναται να μειωθεί για διάφορους λόγους, συμπεριλαμβανομένων δυσκολιών συντονισμού μεταξύ ενός μεγάλου αριθμού συνεργαζόμενων εταίρων ορισμένοι εκ των οποίων έχουν αποκλίνοντα συμφέροντα, προβλημάτων στη σύνταξη των συμβάσεων και δυσκολιών στο συντονισμό της συνεργασίας λόγω, παραδείγματος χάριν, της ανταλλαγής ευαίσθητων πληροφοριών.

4.2.2. Πρόσθετοι όροι για τις μεμονωμένες ενισχύσεις

50. Ενώ ορισμένες ανεπάρκειες της αγοράς δύνανται να παρακωλύουν το συνολικό επίπεδο ΕΑΚ στην Ένωση, δεν επηρεάζονται από αυτές στον ίδιο βαθμό όλες οι επιχειρήσεις και οι τομείς της οικονομίας. Συνεπώς, στην περίπτωση κοινοποιήσιμης μεμονωμένης ενίσχυσης, τα κράτη μέλη πρέπει να παρέχουν επαρκείς πληροφορίες σχετικά με το εάν η ενίσχυση αντιμετωπίζει μια γενική ανεπάρκεια της αγοράς σχετικά με την ΕΑΚ στην Ένωση ή μια συγκεκριμένη ανεπάρκεια της αγοράς που αφορά, παραδείγματος χάριν, ένα συγκεκριμένο κλάδο ή τομέα επιχειρηματικής δραστηριότητας.

51. Ανάλογα με τη συγκεκριμένη ανεπάρκεια της αγοράς, η Επιτροπή θα λάβει υπόψη τα ακόλουθα στοιχεία:

- **διάχυση γνώσεων:** επίπεδο της επιδιωκόμενης διάχυσης γνώσεων· ιδιαιτερότητα της δημιουργούμενης γνώσης· διαθεσιμότητα προστασίας δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας· βαθμός συμπληρωματικότητας με άλλα προϊόντα και υπηρεσίες·
- **ατελής και ασύμμετρη πληροφόρηση:** επίπεδο του κινδύνου και πολυπλοκότητα των δραστηριοτήτων ΕΑΚ· αναγκαιότητα εξωτερικής χρηματοδότησης· χαρακτηριστικά του δικαιούχου της ενίσχυσης σχετικά με την πρόσβαση σε εξωτερική χρηματοδότηση·

— **ανεπάρκειες συντονισμού:** αριθμός συνεργαζομένων επιχειρήσεων· ένταση της συνεργασίας· σύγκρουση/απόκλιση· συμφερόντων μεταξύ συνεργαζομένων εταιρών· προβλήματα στη σύνταξη των συμβάσεων· προβλήματα συντονισμού της συνεργασίας.

52. Στην ανάλυση των υποτιθέμενων ανεπαρκειών της αγοράς, η Επιτροπή θα λάβει ιδιαίτερος υπόψη οποιοσδήποτε διαθέσιμες συγκρίσεις και άλλες μελέτες που αφορούν τον τομέα, τις οποίες θα πρέπει να προσκομίσει το οικείο κράτος μέλος.

53. Κατά την κοινοποίηση μιας επενδυτικής ή λειτουργικής ενίσχυσης για θύλακες καινοτομίας, τα κράτη μέλη πρέπει να παρέχουν πληροφορίες για τη σχεδιαζόμενη ή αναμενόμενη εξειδίκευση του θύλακα καινοτομίας, το υφιστάμενο περιφερειακό δυναμικό και την παρουσία θύλακων καινοτομίας στην Ένωση με παρόμοιους σκοπούς.

54. Όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις που χορηγούνται για έργα ή δραστηριότητες που χρηματοδοτούνται επίσης από την Ένωση, είτε άμεσα είτε έμμεσα (δηλαδή από την Επιτροπή, τους εκτελεστικούς της οργανισμούς, κοινές επιχειρήσεις ιδρυόμενες βάσει των άρθρων 185 και 187 της Συνθήκης ή άλλους εκτελεστικούς φορείς στην περίπτωση που η ενωσιακή χρηματοδότηση δεν είναι άμεσα ή έμμεσα υπό τον έλεγχο των κρατών μελών), η Επιτροπή θεωρεί ότι η αναγκαιότητα της κρατικής παρέμβασης έχει τεκμηριωθεί.

55. Από την άλλη πλευρά, στην περίπτωση χορήγησης κρατικών ενισχύσεων για έργα ή δραστηριότητες που, σε σχέση με το τεχνολογικό περιεχόμενο, επίπεδο κινδύνου και μεγεθός τους, είναι παρόμοια με αυτά που εκτελούνται ήδη στην Ένωση υπό όρους της αγοράς, η Επιτροπή υποδέχεται κατ' αρχήν ότι δεν υπάρχουν ανεπάρκειες της αγοράς και απαιτεί περαιτέρω σχετικές αποδείξεις και αιτιολόγηση της αναγκαιότητας της κρατικής παρέμβασης.

4.3. Καταλληλότητα του μέτρου ενίσχυσης

4.3.1. Καταλληλότητα μεταξύ εναλλακτικών μέσων πολιτικής

56. Οι κρατικές ενισχύσεις δεν είναι το μόνο μέσο πολιτικής που διαθέτουν τα κράτη μέλη για την προώθηση δραστηριοτήτων ΕΑΚ. Είναι σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη ότι ενδέχεται να υπάρχουν άλλα, πιο ενδεδειγμένα μέσα, όπως μέσα που αφορούν την πλευρά της ζήτησης, τα οποία περιλαμβάνουν κανονιστικές ρυθμίσεις, δημόσιες συμβάσεις ή τυποποίηση, καθώς και αύξηση της χρηματοδότησης της δημόσιας έρευνας και εκπαίδευσης και γενικά φορολογικά μέτρα. Η καταλληλότητα ενός μέσου πολιτικής σε δεδομένη κατάσταση συνδέεται συνήθως με τη φύση του προβλήματος που αντιμετωπίζεται. Παραδείγματος χάριν, η μείωση των φραγμών στην αγορά μπορεί να είναι καταλληλότερη από μια κρατική ενίσχυση προκειμένου να αντιμετωπισθεί η δυσκολία ενός νεοεισερχόμενου στην αγορά να αξιοποιήσει τα αποτελέσματα της ΕΑΚ. Η αύξηση των επενδύσεων στην εκπαίδευση μπορεί να είναι καταλληλότερη για την αντιμετώπιση της έλλειψης κατάλληλου προσωπικού απ' ό,τι η χορήγηση κρατικής ενίσχυσης.

57. Ενισχύσεις για ΕΑΚ μπορούν να επιτραπούν κατ' εξαίρεση από τη γενική απαγόρευση των κρατικών ενισχύσεων, όταν είναι αναγκαίο για την επίτευξη ενός στόχου κοινού ενδιαφέροντος. Σημαντικό στοιχείο από την άποψη αυτή είναι αν και σε ποιο βαθμό οι ενισχύσεις για ΕΑΚ μπορούν να θεωρηθούν κατάλληλο μέσο για να αυξηθούν οι δραστηριότητες ΕΑΚ, δεδομένου ότι άλλα μέσα που προκαλούν μικρότερες στρεβλώσεις μπορούν να επιτύχουν τα ίδια αποτελέσματα.

58. Στην ανάλυση όσον αφορά το συμβιβασμό της ενίσχυσης, η Επιτροπή θα λαμβάνει ιδιαίτερα υπόψη τις τυχόν εκτιμήσεις επιπτώσεων του προτεινόμενου μέτρου που έχει διενεργήσει το οικείο κράτος μέλος. Μέτρα, για τα οποία τα κράτη μέλη έχουν εξετάσει άλλες εναλλακτικές πολιτικές και έναντι των οποίων έχουν καθοριστεί και υποβληθεί στην Επιτροπή τα πλεονεκτήματα χρήσης ενός επιλεκτικού μέσου όπως η κρατική ενίσχυση, θεωρούνται κατάλληλα μέσα.

59. Όσον αφορά κρατικές ενισχύσεις που χορηγούνται για έργα ή δραστηριότητες που χρηματοδοτούνται επίσης από την Ένωση, είτε άμεσα είτε έμμεσα (δηλαδή από την Επιτροπή, τους εκτελεστικούς της οργανισμούς, κοινές επιχειρήσεις ιδρυόμενες βάσει των άρθρων 185 και 187 της Συνθήκης ή άλλους εκτελεστικούς φορείς στην περίπτωση που η ενωσιακή χρηματοδότηση δεν είναι άμεσα ή έμμεσα υπό τον έλεγχο των κρατών μελών), η Επιτροπή θεωρεί ότι η καταλληλότητα του μέτρου ενίσχυσης έχει τεκμηριωθεί.

4.3.2. Καταλληλότητα μεταξύ διαφορετικών μέσων ενίσχυσεων

60. Οι κρατικές ενισχύσεις για ΕΑΚ μπορούν να χορηγούνται σε διάφορες μορφές. Επομένως, τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίζουν ότι η ενίσχυση χορηγείται με τη μορφή που είναι πιθανόν να προκαλέσει τις λιγότερες στρεβλώσεις του εμπορίου και του ανταγωνισμού. Στο πλαίσιο αυτό, όταν η ενίσχυση χορηγείται σε μορφές που παρέχουν άμεσο οικονομικό όφελος (όπως άμεσες επιχορηγήσεις, απαλλαγές ή μειώσεις φόρων ή άλλων υποχρεωτικών επιβαρύνσεων, ή διάθεση γης, προϊόντων ή υπηρεσιών σε ευνοϊκές τιμές κ.λπ.), το οικείο κράτος μέλος πρέπει να συμπεριλάβει ανάλυση των άλλων επιλογών και να εξηγήσει γιατί ή πώς άλλες δυνητικά λιγότερο στρεβλωτικές μορφές ενισχύσεων, όπως επιστρεπτές προκαταβολές ή μορφές ενίσχυσης που βασίζονται σε χρεωστικούς ή συμμετοχικούς τίτλους (όπως κρατικές εγγυήσεις, αγορά συμμετοχών ή εναλλακτικοί τρόποι παροχής πιστώσεων ή κεφαλαίων υπό ευνοϊκούς όρους) είναι λιγότερο κατάλληλες.

61. Η επιλογή του μέσου ενίσχυσης πρέπει να εξαρτάται από την ανεπάρκεια της αγοράς που επιδιώκεται να αντιμετωπισθεί. Παραδείγματος χάριν, όταν η υποκείμενη ανεπάρκεια της αγοράς συνιστά πρόβλημα πρόσβασης σε εξωτερική χρηματοδότηση χρέους λόγω ασύμμετρης πληροφόρησης, τα κράτη μέλη οφείλουν, καλώς εχόντων των πραγμάτων, να προσφεύγουν σε ενίσχυση με τη μορφή στήριξης της ρευστότητας, όπως δάνειο ή εγγύηση, και όχι σε επιχορήγηση. Στην περίπτωση που θα πρέπει επίσης να προβλεφθεί για την επιχείρηση και ένας βαθμός καταμερισμού των κινδύνων, ως μέσο ενίσχυσης θα πρέπει να επιλέγεται κανονικά η επιστρεπτέα προκαταβολή. Ιδίως στην περίπτωση χορήγησης ενίσχυσης υπό άλλη μορφή πέραν της στήριξης της ρευστότητας ή της επιστρεπτέας προκαταβολής για δραστηριότητες που είναι κοντά στην αγορά, τα κράτη μέλη πρέπει να αιτιολογούν την καταλληλότητα του επιλεγμένου μέσου για την αντιμετώπιση της συγκεκριμένης ανεπάρκειας της αγοράς. Όσον αφορά τα καθεστάτα ενισχύσεων για την εφαρμογή των στόχων και των προτεραιοτήτων των επιχειρησιακών προγραμμάτων, το χρηματοδοτικό μέσο που επιλέγεται στα προγράμματα αυτά τεκμαίρεται, καταρχήν, ότι όντως αποτελεί κατάλληλο μέσο.

4.4. Δημιουργία κινήτρων

4.4.1. Γενικοί όροι

62. Οι ενισχύσεις για ΕΑΚ μπορούν να θεωρηθούν συμβατές με την εσωτερική αγορά, μόνο εφόσον έχουν χαρακτηριστικά κινήτρου. Η ενίσχυση έχει χαρακτήρα κινήτρου όταν μεταβάλλει τη συμπεριφορά μιας επιχείρησης κατά τέτοιο τρόπο ώστε να αναλαμβάνει πρόσθετες δραστηριότητες τις οποίες δεν θα πραγματοποιούσε χωρίς την ενίσχυση ή τις οποίες θα πραγματοποιούσε με περιορισμένο ή διαφορετικό τρόπο. Ωστόσο, οι ενισχύσεις δεν πρέπει να επιδοτούν το κόστος μιας δραστηριότητας με το οποίο θα επιβαρυνόταν ούτως ή άλλως μια επιχείρηση και δεν πρέπει να αντισταθμίζουν τον συνήθη επιχειρηματικό κίνδυνο μιας οικονομικής δραστηριότητας⁽¹⁾.

63. Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι ενισχύσεις δεν δημιουργούν κίνητρα για τους δικαιούχους στις περιπτώσεις που η οικεία δραστηριότητα ΕΑΚ⁽²⁾ έχει ήδη ξεκινήσει πριν από την αίτηση για ενίσχυση του δικαιούχου προς τις εθνικές αρχές⁽³⁾. Στην περίπτωση που η έναρξη των εργασιών έχει προηγηθεί της υποβολής της αίτησης για ενίσχυση από τον δικαιούχο στις εθνικές αρχές, το έργο δεν είναι επιλέξιμο για ενίσχυση.

64. Η αίτηση για ενίσχυση πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον το όνομα και το μέγεθος του αιτούντος, περιγραφή του έργου, συμπεριλαμβανομένης της τοποθεσίας του και των ημερομηνιών έναρξης και λήξης του, το ύψος της δημόσιας στήριξης που απαιτείται για την εκτέλεσή του και κατάλογο των επιλέξιμων δαπανών.

65. Στο βαθμό που συνιστούν κρατική ενίσχυση, η Επιτροπή μπορεί να θεωρήσει ότι τα φορολογικά μέτρα έχουν χαρακτήρα κινήτρου, μέσω της ενθάρρυνσης της αύξησης των δαπανών ΕΑΚ από τις επιχειρήσεις, βάσει μελετών αξιολόγησης⁽⁴⁾ που υποβάλλουν τα κράτη μέλη.

4.4.2. Πρόσθετοι όροι για τις μεμονωμένες ενισχύσεις

66. Στην περίπτωση κοινοποιήσιμης μεμονωμένης ενίσχυσης, τα κράτη μέλη καλούνται να αποδείξουν στην Επιτροπή ότι η ενίσχυση δημιουργεί κίνητρα και, επομένως, πρέπει να παράσχουν σαφή αποδεικτικά στοιχεία ότι η ενίσχυση έχει θετικό αντίκτυπο στην απόφαση της επιχείρησης να εκτελέσει δραστηριότητες ΕΑΚ, τις οποίες δεν θα εκτελούσε σε αντίθετη περίπτωση. Για να είναι σε θέση η Επιτροπή να πραγματοποιήσει μια ολοκληρωμένη αξιολόγηση του συγκεκριμένου μέτρου ενίσχυσης, το οικείο κράτος μέλος πρέπει να παράσχει όχι μόνο πληροφορίες σχετικά με το έργο στο οποίο απευθύνεται η ενίσχυση, αλλά και ολοκληρωμένη περιγραφή, στο μέτρο του εφικτού, του τι θα συνέβαινε ή θα αναμενόταν εύλογα ότι θα συμβεί εάν δεν εχορηγηίτο η ενίσχυση, δηλαδή το σενάριο της αντίστροφης κατάστασης. Το σενάριο της αντίστροφης κατάστασης μπορεί να συνίσταται στην απουσία εναλλακτικού έργου ή σε ένα σαφώς καθορισμένο και επαρκώς προβλέψιμο εναλλακτικό έργο το οποίο εξετάζεται από τον δικαιούχο κατά την οικεία εσωτερική διαδικασία λήψης αποφάσεων, και μπορεί να σχετίζεται με εναλλακτικό έργο που εκτελείται εξ ολοκλήρου ή εν μέρει εκτός Ένωσης.

67. Στην ανάλυση της, η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη τα ακόλουθα στοιχεία:

— **προσδιορισμός της επιδιωκόμενης αλλαγής:** πρέπει να προσδιοριστεί η αλλαγή στη συμπεριφορά που αναμένεται να προκύψει από την κρατική ενίσχυση, δηλαδή εάν ενεργοποιείται νέο έργο, εάν βελτιώνεται το μέγεθος, το πεδίο εφαρμογής ή η ταχύτητα ενός έργου·

⁽¹⁾ Απόφαση της 13ης Ιουνίου 2013, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-630/11 P έως C-633/11 P HGA και λοιποί κατά Επιτροπής (δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί).

⁽²⁾ Αν η αίτηση για ενίσχυση αφορά έργο Ε&Α, δεν αποκλείεται ο πιθανός δικαιούχος να έχει ήδη πραγματοποιήσει τις μελέτες σκοπιμότητας που δεν καλύπτονται από την αίτηση για ενίσχυση.

⁽³⁾ Στην περίπτωση ενισχύσεων για έργα ή δραστηριότητες που υλοποιούνται σε διαδοχικά στάδια τα οποία μπορεί να υποβάλλονται σε χωριστές διαδικασίες χορήγησης ενίσχυσης, οι εργασίες δεν πρέπει να ξεκινούν πριν από την υποβολή της πρώτης αίτησης για χορήγηση ενίσχυσης. Στην περίπτωση ενισχύσεων που χορηγούνται βάσει αυτόματου φορολογικού καθεστώτος ενισχύσεων, το συγκεκριμένο καθεστώς θα πρέπει να έχει εγκριθεί και να έχει τεθεί σε ισχύ πριν από την έναρξη οποιασδήποτε εργασίας για το έργο ή τη δραστηριότητα που λαμβάνει την ενίσχυση.

⁽⁴⁾ Ακόμη και αν κάτι τέτοιο δεν είναι δυνατό εκ των προτέρων για κάποιο μέτρο που θεσπίστηκε πρόσφατα, αναμένεται από τα κράτη μέλη να καταθέσουν μελέτες αξιολόγησης για τα κίνητρα που δημιούργησαν τα οικεία καθεστάτα φορολογικής ενίσχυσης (επομένως, οι σχεδιαζόμενες ή σκοπούμενες μεθοδολογίες εκ των υστέρων αξιολογήσεων θα πρέπει να αποτελούν κανονικά μέρος του σχεδιασμού των μέτρων αυτών). Ελλείψει μελετών αξιολόγησης, τα συστήματα φορολογικής ενίσχυσης μπορεί να θεωρείται ότι έχουν χαρακτήρα κινήτρου μόνο για τα πρόσθετα μέτρα που λαμβάνονται.

- **ανάλυση αντίστροφης κατάστασης:** η αλλαγή συμπεριφοράς πρέπει να εξακριβώνεται με τη σύγκριση του αναμενόμενου αποτελέσματος και του επιπέδου της επιδιωκόμενης δραστηριότητας με και χωρίς την ενίσχυση. Η διαφορά μεταξύ των δύο σεναρίων δείχνει τον αντίκτυπο του μέτρου ενίσχυσης και τα κίνητρα που δημιουργεί·
- **επίπεδο κερδοφορίας:** αν το έργο δεν είναι αυτό καθαυτό κερδοφόρο για μια επιχείρηση, αλλά δημιουργεί σημαντικά οφέλη για την κοινωνία, είναι πιθανότερο ότι η ενίσχυση δημιουργεί κίνητρο·
- **ποσό της επένδυσης και χρονοδιάγραμμα των ταμειακών ροών:** οι υψηλές επενδύσεις εκκίνησης, το χαμηλό επίπεδο οικειοποιησιμων ταμειακών ροών και το γεγονός ότι ένα σημαντικό τμήμα ταμειακών ροών θα προκύψουν πολύ μακροπρόθεσμα ή κατά τρόπο πολύ αβέβαιο, αποτελούν θετικά στοιχεία στην αξιολόγηση της δημιουργίας κινήτρων·
- **επίπεδο κινδύνου:** στην εκτίμηση του κινδύνου λαμβάνεται ιδιαίτερα υπόψη το αμετάκλητο της επένδυσης, η πιθανότητα εμπορικής αποτυχίας, ο κίνδυνος μικρότερης της προσδοκώμενης παραγωγικότητας του έργου, ο κίνδυνος να επηρεάσει αρνητικά το έργο άλλες δραστηριότητες του δικαιούχου της ενίσχυσης και ο κίνδυνος να επηρεαστεί αρνητικά η οικονομική βιωσιμότητά του έργου λόγω του κόστους του.

68. Τα κράτη μέλη καλούνται, ιδίως, να βασίζονται σε έγγραφα των διοικητικών συμβουλίων, εκτιμήσεις κινδύνων, οικονομικές εκθέσεις, εσωτερικά επιχειρηματικά προγράμματα, γνώμες εμπειρογνομόνων και άλλες μελέτες που σχετίζονται με το υπό αξιολόγηση έργο. Για την επαλήθευση της δημιουργίας κινήτρων, τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν έγγραφα που περιλαμβάνουν πληροφορίες για την προβλεπόμενη ζήτηση, προβλέψεις ως προς το κόστος, οικονομικές προβλέψεις, έγγραφα που υποβάλλονται σε επενδυτική επιτροπή και περιγράφουν αναλυτικά διάφορα επενδυτικά σενάρια ή έγγραφα που παρέχονται στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

69. Για να εξασφαλιστεί η τεκμηρίωση της δημιουργίας κινήτρων βάσει των στόχων, η Επιτροπή δύναται, στην αξιολόγησή της, να συγκρίνει δεδομένα που αφορούν συγκεκριμένα την εταιρεία με δεδομένα που αφορούν τον τομέα στον οποίο δραστηριοποιείται ο δικαιούχος της ενίσχυσης. Συγκεκριμένα, τα κράτη μέλη θα πρέπει να παρέχουν, όπου είναι δυνατό, δεδομένα που αφορούν τον συγκεκριμένο τομέα, τα οποία αποδεικνύουν ότι το σενάριο αντίστροφης κατάστασης του δικαιούχου, το απαιτούμενο επίπεδο αποδοτικότητάς του και οι αναμενόμενες ταμειακές ροές του είναι εύλογα.

70. Στο πλαίσιο αυτό, το επίπεδο της αποδοτικότητας μπορεί να εκτιμάται με αναφορά σε μεθόδους που χρησιμοποιούνται αποδεδειγμένα από τη δικαιούχο επιχείρηση ή εφαρμόζονται σε πάγια βάση στον εκάστοτε κλάδο και που μπορεί να περιλαμβάνουν μεθόδους για τον υπολογισμό της καθαρής παρούσας αξίας (ΚΠΑ)⁽¹⁾ του έργου, του εσωτερικού ποσοστού απόδοσης (ΕΠΑ)⁽²⁾ ή της μέσης απόδοσης του απασχολούμενου κεφαλαίου (ΑΑΚ).

71. Εάν η ενίσχυση δεν μεταβάλλει τη συμπεριφορά του δικαιούχου οδηγώντας σε επιπρόσθετες δραστηριότητες ΕΑΚ, τότε δεν υφίσταται θετικός αντίκτυπος στην προώθηση της ΕΑΚ στην Ένωση. Ως εκ τούτου, μια ενίσχυση δεν θα θεωρείται συμβατή με την εσωτερική αγορά όταν προκύπτει ότι οι ίδιες δραστηριότητες θα μπορούσαν να επιδιωχθούν και θα επιδιώκονταν ακόμα και χωρίς την ενίσχυση.

4.5. Αναλογικότητα της ενίσχυσης

4.5.1. Γενικοί όροι

72. Για να θεωρηθεί αναλογική μια ενίσχυση ΕΑΚ, το ύψος της πρέπει να περιορίζεται στο ελάχιστο απαιτούμενο για την εκτέλεση της δραστηριότητας που λαμβάνει την ενίσχυση.

⁽¹⁾ Η καθαρή παρούσα αξία ενός έργου είναι η διαφορά μεταξύ των θετικών και αρνητικών ταμειακών ροών κατά τη διάρκεια ζωής της επένδυσης, προεξοφλημένων με βάση την παρούσα αξία τους (χρησιμοποιώντας το κόστος κεφαλαίου).

⁽²⁾ Το εσωτερικό ποσοστό απόδοσης (ΕΠΑ) δεν βασίζεται στα λογιστικά έσοδα ενός συγκεκριμένου έτους, αλλά λαμβάνει υπόψη τις μελλοντικές ταμειακές ροές που αναμένει να λάβει ο επενδυτής καθ' όλη τη διάρκεια ζωής της επένδυσης. Ορίζεται ως το προεξοφλητικό επιτόκιο για το οποίο η ΚΠΑ ενός συνόλου ταμειακών ροών ισούται με το μηδέν.

4.5.1.1. Ανώτατες εντάσεις ενίσχυσης

73. Για να εξασφαλιστεί ότι το επίπεδο της ενίσχυσης είναι αναλογικό των ανεπαρκειών της αγοράς τις οποίες προτίθεται να αντιμετωπίσει, η ενίσχυση πρέπει να καθορίζεται σε σχέση με ένα προκαθορισμένο σύνολο επιλέξιμων δαπανών και να περιορίζεται σε συγκεκριμένο ποσοστό των επιλέξιμων αυτών δαπανών (ένταση της ενίσχυσης). Η ένταση της ενίσχυσης πρέπει να καθορίζεται για κάθε δικαιούχο ενίσχυσης, συμπεριλαμβανομένων και των έργων συνεργασίας.

74. Για να εξασφαλιστούν δυνατότητα πρόβλεψης και ισότιμοι όροι ανταγωνισμού, η Επιτροπή εφαρμόζει ανώτατες εντάσεις ενίσχυσης για τις ενισχύσεις ΕΑΚ, οι οποίες καθορίζονται βάσει τριών κριτηρίων: i) η εγγύτητα της ενίσχυσης στην αγορά, ως δείκτη των αναμενόμενων αρνητικών επιπτώσεων της και η αναγκαιότητά της, λαμβάνοντας υπόψη τα δυνητικά υψηλότερα έσοδα που μπορεί να αναμένονται από τις δραστηριότητες που λαμβάνουν ενίσχυση· ii) το μέγεθος του δικαιούχου, ως δείκτη των οξύτερων δυσκολιών στις οποίες προσκρούουν γενικά οι μικρότερες εταιρείες στη χρηματοδότηση ενός ριψοκίνδυνου έργου· και iii) η οξύτητα των ανεπαρκειών της αγοράς, όπως των αναμενόμενων εξωτερικών επιρροών όσον αφορά τη διάχυση των γνώσεων. Έτσι, η ένταση των ενισχύσεων θα πρέπει να είναι γενικά χαμηλότερη για δραστηριότητες που συνδέονται με την ανάπτυξη και την καινοτομία απ' ό,τι για τις ερευνητικές δραστηριότητες.

75. Οι επιλέξιμες δαπάνες για κάθε μέτρο ενίσχυσης που καλύπτεται από το παρόν πλαίσιο προσδιορίζονται στο παράρτημα I. Όταν ένα έργο Ε&Α περιλαμβάνει διάφορες επιλέξιμες εργασίες, καθεμία από αυτές πρέπει να εμπίπτει στις κατηγορίες της βασικής έρευνας, της βιομηχανικής έρευνας ή της πειραματικής ανάπτυξης⁽¹⁾. Για την ταξινόμηση των διαφόρων δραστηριοτήτων σύμφωνα με την οικεία κατηγορία, η Επιτροπή αναφέρεται στην πρακτική της καθώς και σε ειδικά παραδείγματα και επεξηγήσεις που περιλαμβάνονται στο εγχειρίδιο Frascati του ΟΟΣΑ⁽²⁾.

76. Οι ανώτατες εντάσεις ενίσχυσης που ισχύουν γενικά για όλα τα επιλέξιμα μέτρα ΕΑΚ καθορίζονται στο παράρτημα II⁽³⁾.

77. Στην περίπτωση κρατικής ενίσχυσης για έργο που πραγματοποιείται με συνεργασία μεταξύ ερευνητικών οργανισμών και επιχειρήσεων, ο συνδυασμός άμεσης δημόσιας στήριξης και συνεισφορών ερευνητικών οργανισμών στο έργο αυτό, όταν αυτές συνιστούν ενίσχυση, δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει τις ισχύουσες εντάσεις ενίσχυσης για κάθε δικαιούχο επιχείρηση.

4.5.1.2. Επιστρεπτές προκαταβολές

78. Αν ένα κράτος μέλος χορηγήσει επιστρεπτέα προκαταβολή που θεωρείται κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης, εφαρμόζονται οι κανόνες που προβλέπονται στην παρούσα ενότητα.

79. Όταν κράτος μέλος μπορεί να αποδείξει, βάσει έγκυρης μεθοδολογίας η οποία βασίζεται σε επαρκή επαληθεύσιμα στοιχεία, ότι είναι δυνατόν να υπολογιστεί το ακαθάριστο ισοδύναμο επιχορήγησης μιας επιστρεπτέας προκαταβολής, μπορεί να κοινοποιήσει ένα καθεστώς ενισχύσεων και τη σχετική μεθοδολογία στην Επιτροπή. Αν η Επιτροπή δεχθεί τη μεθοδολογία και θεωρήσει το καθεστώς συμβατό, η ενίσχυση μπορεί να χορηγηθεί βάσει του ακαθάριστου ισοδύναμου επιχορήγησης της επιστρεπτέας προκαταβολής έως τις επιτρεπόμενες εντάσεις ενίσχυσης που προβλέπονται στο παράρτημα II.

80. Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, η επιστρεπτέα προκαταβολή εκφράζεται ως ποσοστό των επιλέξιμων δαπανών και μπορεί να υπερβαίνει τις ισχύουσες ανώτατες εντάσεις ενίσχυσης κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες, εφόσον πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις.

α) σε περίπτωση επιτυχούς έκβασης, το μέτρο πρέπει να προβλέπει ότι η προκαταβολή πρέπει να αποπληρώνεται με επιτόκιο τουλάχιστον ίσο με το προεξοφλητικό επιτόκιο που προκύπτει από την εφαρμογή της ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με την αναθεώρηση της μεθόδου καθορισμού των επιτοκίων αναφοράς και προεξόφλησης⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ Η εν λόγω κατανομή δεν πρέπει να ακολουθεί υποχρεωτικά χρονολογική σειρά, ξεκινώντας από τη βασική έρευνα και καταλήγοντας σε δραστηριότητες πιο κοντά στην αγορά. Έτσι, τίποτα δεν εμποδίζει την Επιτροπή να θεωρήσει ότι μια εργασία που εκτελείται σε μεταγενέστερο στάδιο του έργου αφορά βιομηχανική έρευνα, ενώ μια δραστηριότητα που πραγματοποιείται σε προηγούμενο στάδιο αποτελεί πειραματική ανάπτυξη ή δεν αποτελεί ερευνητική δραστηριότητα.

⁽²⁾ «The Measurement of Scientific and Technological Activities, Proposed Standard Practice for Surveys on Research and Experimental Development», Frascati Manual, ΟΟΣΑ, 2002, όπως έχει τροποποιηθεί ή αντικατασταθεί. Για πρακτικούς λόγους, και εκτός αν αποδειχθεί ότι μια διαφορετική κλίμακα πρέπει να χρησιμοποιηθεί σε μεμονωμένες περιπτώσεις, οι διάφορες κατηγορίες Ε&Α μπορούν επίσης να θεωρηθούν ότι ανταποκρίνονται στα Επίπεδα Τεχνολογικής Ετοιμότητας 1 (βασική έρευνα), 2-4 (βιομηχανική έρευνα) και 5-8 (πειραματική ανάπτυξη) — βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών «Ευρωπαϊκή στρατηγική για βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής — γέφυρα για ανάπτυξη και απασχόληση», COM(2012) 341 final, 26.6.2012.

⁽³⁾ Με την επιφύλαξη ειδικών διατάξεων που εφαρμόζονται στις ενισχύσεις για έρευνα και ανάπτυξη στους τομείς της γεωργίας και της αλιείας, όπως ορίζεται στον κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία.

⁽⁴⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την αναθεώρηση της μεθόδου καθορισμού των επιτοκίων αναφοράς και προεξόφλησης (ΕΕ C 14 της 19.1.2008, σ. 6).

- β) σε περίπτωση επιτυχίας που υπερβαίνει την έκβαση που ορίζεται παραπάνω ως επιτυχής, το οικείο κράτος μέλος θα πρέπει να ζητήσει πληρωμές πέραν της αποπληρωμής της προκαταβολής, περιλαμβανομένων και των τόκων βάσει του ισχύοντος προεξοφλητικού επιτοκίου.
- γ) σε περίπτωση αποτυχίας του έργου, η προκαταβολή δεν πρέπει να αποπληρώνεται εξ ολοκλήρου. Σε περίπτωση μερικής επιτυχίας, η αποπληρωμή θα πρέπει να είναι αναλογική με τον του βαθμό επιτυχίας.

81. Για να μπορέσει η Επιτροπή να αξιολογήσει το μέτρο, πρέπει να περιλαμβάνει λεπτομερείς διατάξεις σχετικά με την αποπληρωμή σε περίπτωση επιτυχίας, οι οποίες θα ορίζουν σαφώς τι θεωρείται επιτυχής έκβαση βάσει εύλογων και συνετών υποθέσεων.

4.5.1.3. Φορολογικά μέτρα

82. Ο βαθμός στον οποίο συνιστά κρατική ενίσχυση, η ένταση της ενίσχυσης ενός φορολογικού μέτρου, μπορεί να υπολογισθεί είτε βάσει μεμονωμένων έργων ή, στο επίπεδο μιας επιχείρησης, ως η σχέση μεταξύ της συνολικής φορολογικής ελάφρυνσης και του αθροίσματος όλων των επιλέξιμων δαπανών ΕΑΚ που πραγματοποιήθηκαν σε περίοδο που δεν υπερβαίνει τα τρία συνεχόμενα φορολογικά έτη. Στη δεύτερη περίπτωση, το φορολογικό μέτρο μπορεί να εφαρμοστεί αδιακρίτως σε όλες τις επιλέξιμες δραστηριότητες, αλλά δεν πρέπει να υπερβαίνει την ισχύουσα ένταση ενίσχυσης για πειραματική ανάπτυξη⁽¹⁾.

4.5.1.4. Σώρευση ενισχύσεων

83. Ενίσχυση μπορεί να χορηγηθεί ταυτόχρονα βάσει διαφόρων καθεστώτων ενισχύσεων ή σωρευτικά με *ad hoc* ενισχύσεις, υπό την προϋπόθεση ότι το συνολικό ποσό της κρατικής ενίσχυσης για μια δραστηριότητα ή ένα έργο δεν υπερβαίνει τα ανώτατα όρια ενισχύσεων που προβλέπονται στο παρόν πλαίσιο. Όπως υπενθυμίζεται στο σημείο 9, η ενωσιακή χρηματοδότηση που υπόκειται σε κεντρική διαχείριση από θεσμικά όργανα, οργανισμούς, κοινές επιχειρήσεις ή άλλα όργανα της Ένωσης και δεν τελεί υπό τον άμεσο ή έμμεσο έλεγχο των κρατών μελών, δεν συνιστά κρατική ενίσχυση και δεν πρέπει να λαμβάνεται υπόψη. Όταν η ενωσιακή αυτή χρηματοδότηση συνδυάζεται με κρατική ενίσχυση, το συνολικό ποσό δημόσιας χρηματοδότησης που χορηγείται σε σχέση με τις ίδιες επιλέξιμες δαπάνες δεν πρέπει, μολαταύτα, να υπερβαίνει το πλέον ευνοϊκό ποσοστό χρηματοδότησης που προβλέπουν οι ισχύοντες κανόνες της ενωσιακής νομοθεσίας.

84. Όταν οι δαπάνες που είναι επιλέξιμες για ενίσχυση ΕΑΚ είναι ενδεχομένως επιλέξιμες εξ ολοκλήρου ή εν μέρει για ενίσχυση για άλλους σκοπούς, το αλληλεπικαλυπτόμενο τμήμα υπάγεται στο ευνοϊκότερο ανώτατο όριο βάσει οιαδήποτε των σχετικών κανόνων.

85. Οι ενισχύσεις για ΕΑΚ δεν μπορεί να αντιμετωπίζονται σωρευτικά με στήριξη *de minimis* στο πλαίσιο των ίδιων επιλέξιμων δαπανών, εάν αυτό θα οδηγούσε σε ένταση ενίσχυσης καθ' υπέρβαση όσων καθορίζονται στο παρόν πλαίσιο.

4.5.2. Πρόσθετοι όροι για τις μεμονωμένες ενισχύσεις

86. Στην περίπτωση κοινοποιήσιμων μεμονωμένων ενισχύσεων, η απλή συμμόρφωση με ένα σύνολο προκαθορισμένων ανώτατων εντάσεων ενίσχυσης δεν επαρκεί για την εξασφάλιση της αναλογικότητας.

87. Κατά γενικό κανόνα, και προκειμένου να διαπιστωθεί κατά πόσον η ενίσχυση είναι αναλογική, η Επιτροπή εξακριβώνει ότι το ποσό δεν υπερβαίνει το ελάχιστο απαραίτητο επίπεδο ώστε το ενισχυόμενο έργο να είναι αρκούντως κερδοφόρο, για παράδειγμα καθιστώντας δυνατή την επίτευξη εσωτερικού ποσοστού απόδοσης (ΕΠΑ) που αντιστοιχεί στο σημείο αναφοράς ή στην ελάχιστη κρίσιμη απόδοση του τομέα ή της επιχείρησης. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν εν προκειμένω τα κανονικά ποσοστά απόδοσης που απαιτεί ο δικαιούχος για άλλα έργα ΕΑΚ, το συνολικό κόστος κεφαλαίου του ή οι αποδόσεις που συνήθως παρατηρούνται στον οικείο κλάδο. Πρέπει να συνεκτιμώνται όλες οι σχετικές δαπάνες και τα οφέλη που αναμένονται καθ' όλη τη διάρκεια ζωής του έργου, συμπεριλαμβανομένων των δαπανών και των εσόδων που προέρχονται από τα αποτελέσματα των δραστηριοτήτων ΕΑΚ.

88. Στις περιπτώσεις που καταδεικνύεται, για παράδειγμα μέσω εσωτερικών εγγράφων της εταιρείας, ότι ο δικαιούχος της ενίσχυσης καλείται να επιλέξει μεταξύ της υλοποίησης έργου που τυγχάνει ενίσχυσης και εναλλακτικού έργου χωρίς ενίσχυση, η ενίσχυση θεωρείται ως περιοριζόμενη στο ελάχιστο μόνο εάν το ύψος της δεν υπερβαίνει το καθαρό πρόσθετο κόστος της εκτέλεσης των οικείων δραστηριοτήτων, σε σύγκριση με το εναλλακτικό έργο που θα εκτελείτο σε περίπτωση απουσίας της ενίσχυσης. Προκειμένου να καθοριστούν οι καθαρές πρόσθετες δαπάνες, η Επιτροπή συγκρίνει τις αναμενόμενες καθαρές παρούσες αξίες της επένδυσης στο έργο που τυγχάνει ενίσχυσης και το έργο στην αντίστροφη κατάσταση, λαμβάνοντας υπόψη τις πιθανότητες υλοποίησης των διαφόρων επιχειρηματικών σεναρίων⁽²⁾.

(1) Αντίστροφα, όταν ένα μέτρο φορολογικής ενίσχυσης διακρίνει διάφορες κατηγορίες Ε&Α, δεν πρέπει να γίνεται υπέρβαση των αντιστοιχών εντάσεων ενίσχυσης.

(2) Στη συγκεκριμένη περίπτωση που η ενίσχυση επιτρέπει απλώς την αύξηση της ταχύτητας ολοκλήρωσης του έργου, η σύγκριση θα πρέπει να αντανάκλα κυρίως τις διαφορετικές προθεσμίες όσον αφορά τις ταμειακές ροές και την καθυστερημένη είσοδο στην αγορά.

89. Όταν χορηγούνται ενισχύσεις για έργα ΕΑΚ ή για την κατασκευή ή αναβάθμιση ερευνητικών υποδομών και η Επιτροπή μπορεί να τεκμηριώσει, βάσει της μεθοδολογίας που ορίζεται στα σημεία 87 ή 88, ότι η ενίσχυση περιορίζεται αυστηρά στο ελάχιστο απαραίτητο ποσό, επιτρέπονται υψηλότερες ανώτατες εντάσεις ενίσχυσης από αυτές που προβλέπονται στο παράρτημα II, έως τα επίπεδα που καθορίζονται στον ακόλουθο πίνακα.

	Μικρές επιχειρήσεις	Μεσαίες επιχειρήσεις	Μεγάλη επιχείρηση
Ενισχύσεις για έργα Ε&Α			
Βασική έρευνα	100 %	100 %	100 %
Εφαρμοσμένη έρευνα	80 %	70 %	60 %
— εφόσον υπάρχει πραγματική συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων (στην περίπτωση μεγάλων επιχειρήσεων, διασυνοριακή συνεργασία ή συνεργασία τουλάχιστον με μια ΜΜΕ) ή μεταξύ επιχείρησης και ερευνητικού οργανισμού· ή	90 %	80 %	70 %
— εφόσον υπάρχει ευρεία διάδοση των αποτελεσμάτων			
Ενίσχυση για την κατασκευή και αναβάθμιση ερευνητικών υποδομών	60 %	60 %	60 %

90. Για να αποδειχθεί ότι η ενίσχυση περιορίζεται στο ελάχιστο απαραίτητο, τα κράτη μέλη πρέπει να εξηγήσουν τον τρόπο καθορισμού του ποσού της ενίσχυσης. Η τεκμηρίωση και οι υπολογισμοί που χρησιμοποιούνται για την ανάλυση της δημιουργίας κινήτρων μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν για να κριθεί κατά πόσον η ενίσχυση είναι αναλογική. Στο βαθμό που η διαπιστωμένη αναγκαιότητα της ενίσχυσης αφορά κυρίως δυσκολίες στην προσέλκυση χρηματοδότησης μέσω δανεισμού από την αγορά και όχι σε έλλειψη κερδοφορίας, ένας ιδιαίτερα εύστοχος τρόπος για να εξασφαλιστεί ότι η ενίσχυση περιορίζεται στο ελάχιστο δυνατό μπορεί να είναι η χορήγησή της υπό μορφή δανείου, εγγύησης ή επιστρεπτέας προκαταβολής, αντί της χορήγησής της υπό μη επιστρεπτέα μορφή, όπως επιχορήγησης.

91. Εφόσον υπάρχουν πολλοί δυνητικοί υποψήφιοι για να εκτελέσουν τη δραστηριότητα που τυγχάνει της ενίσχυσης, είναι πιθανότερο να ικανοποιείται η απαίτηση της αναλογικότητας, αν η ενίσχυση χορηγείται βάσει διαφανών, αντικειμενικών κριτηρίων που δεν ενέχουν διακρίσεις.

92. Προκειμένου να αντιμετωπιστούν πραγματικές ή δυνητικές άμεσες ή έμμεσες στρεβλώσεις των διεθνών συναλλαγών, μπορούν να επιτραπούν υψηλότερες εντάσεις της ενίσχυσης από τις γενικά επιτρεπόμενες βάσει του παρόντος πλαισίου, αν, άμεσα ή έμμεσα, ανταγωνιστές εκτός της Ένωσης έλαβαν τα τελευταία τρία έτη — ή πρόκειται να λάβουν — ενίσχυση ισοδύναμης έντασης για παρόμοια έργα. Ωστόσο, όπου η στρέβλωση του διεθνούς εμπορίου είναι πιθανόν να εμφανιστεί μετά από τρία έτη, δεδομένης της ιδιαίτερης φύσης του εν λόγω τομέα, η περίοδος αναφοράς μπορεί να παραταθεί ανάλογα. Όπου είναι δυνατόν, το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος θα υποβάλει στην Επιτροπή επαρκείς πληροφορίες που να επιτρέπουν την εκτίμηση της κατάστασης, ειδικότερα δε της αναγκαιότητας συνεκτίμησης των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων που απολαύουν επιχειρήσεις από τρίτες χώρες. Σε περίπτωση που η Επιτροπή δεν διαθέτει στοιχεία σχετικά με τη χορηγηθείσα ή προτεινόμενη ενίσχυση, μπορεί να στηρίξει την απόφασή της σε περιστασιακά αποδεικτικά στοιχεία.

93. Κατά τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων, η Επιτροπή μπορεί να χρησιμοποιήσει τις ανακριτικές εξουσίες της⁽¹⁾.

4.6. Αποφυγή αδικαιολόγητων αρνητικών επιπτώσεων στον ανταγωνισμό και τις συναλλαγές

4.6.1. Γενικά ζητήματα

94. Προκειμένου η ενίσχυση ΕΑΚ να είναι συμβατή με την εσωτερική αγορά, θα πρέπει, αφενός, οι αρνητικές επιπτώσεις του μέτρου ενίσχυσης όσον αφορά τις στρεβλώσεις του ανταγωνισμού και τον αντίκτυπο στις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών να είναι περιορισμένες και, αφετέρου, να αντισταθμίζονται από τα θετικά αποτελέσματα όσον αφορά τη συμβολή στην επίτευξη του στόχου κοινού συμφέροντος.

95. Η Επιτροπή προσδιορίζει δύο κύριες δυνητικές στρεβλώσεις του ανταγωνισμού και των συναλλαγών μεταξύ των κρατών μελών που προκαλούνται από ενισχύσεις για ΕΑΚ, ήτοι τις στρεβλώσεις της αγοράς προϊόντων και τις επιπτώσεις σχετικά με τον τόπο. Και οι δύο περιπτώσεις ενδέχεται να οδηγήσουν σε ανεπάρκειες ως προς την κατανομή, υποβαθμίζοντας τις οικονομικές επιδόσεις της εσωτερικής αγοράς, και σε ζητήματα κατανομής, λόγω του ότι οι ενισχύσεις επηρεάζουν την κατανομή της οικονομικής δραστηριότητας μεταξύ των περιφερειών.

(¹) Βλέπε άρθρο 1 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 734/2013 του Συμβουλίου (ΕΕ L 204 της 31.7.2013, σ. 15).

96. Όσον αφορά τις στρεβλώσεις στις αγορές προϊόντων, οι κρατικές ενισχύσεις για ΕΑΚ μπορούν να επηρεάσουν τον ανταγωνισμό στις διαδικασίες καινοτομίας και στις αγορές προϊόντων όπου γίνεται η εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων των δραστηριοτήτων ΕΑΚ.

4.6.1.1. Επιπτώσεις στις αγορές προϊόντων

97. Οι κρατικές ενισχύσεις για ΕΑΚ ενδέχεται να πλήξουν τον ανταγωνισμό στις διαδικασίες καινοτομίας και στις αγορές προϊόντων με τρεις τρόπους, ήτοι στρεβλώνοντας την ανταγωνιστική διαδικασία εισόδου και εξόδου, στρεβλώνοντας δυναμικά επενδυτικά κίνητρα και δημιουργώντας ή διατηρώντας ισχύ στην αγορά

i) Στρέβλωση των ανταγωνιστικών διαδικασιών εισόδου και εξόδου

98. Οι ενισχύσεις ΕΑΚ ενδέχεται να αποτρέψουν τον μηχανισμό της αγοράς από την επιβράβευση των πλέον αποδοτικών παραγωγών και να ασκούν πίεση στους λιγότερο αποδοτικούς για βελτίωση, αναδιάρθρωση ή έξοδο από την αγορά. Αυτό μπορεί να έχει ως συνέπεια τον εκτοπισμό από την αγορά, λόγω της χορηγούμενης ενίσχυσης, ανταγωνιστών οι οποίοι, υπό άλλες συνθήκες, θα παρέμεναν σε αυτήν ή την παρεμπόδιση της εισόδου τους σε αυτήν εξαρχής. Αντιστοίχως, οι κρατικές ενισχύσεις μπορούν να αποτρέψουν αναποτελεσματικές επιχειρήσεις από την εγκατάλειψη της αγοράς ή ακόμη και να τις ενθαρρύνουν να εισέλθουν σε αυτή και να αποκτήσουν μερίδια από ανταγωνιστές που, απουσία ενισχύσεως, θα ήταν αποτελεσματικότεροι. Επομένως, εάν δεν είναι σωστά στοχευμένες, οι ενισχύσεις ΕΑΚ ενδέχεται να στηρίξουν αναποτελεσματικές επιχειρήσεις και να οδηγήσουν σε διαρθρώσεις της αγοράς όπου πολλοί φορείς παραμένουν σε σημαντικά χαμηλότερα επίπεδα από το επίπεδο αποτελεσματικότητας. Μακροπρόθεσμα, η παρέμβαση στις ανταγωνιστικές διαδικασίες εισόδου στην αγορά και εξόδου από αυτήν δύναται να καθηλώσει την καινοτομία και να επιβραδύνει τις βελτιώσεις της παραγωγικότητας σε ολόκληρο τον βιομηχανικό κλάδο.

ii) Στρέβλωση δυναμικών κινήτρων

99. Η ενίσχυση ΕΑΚ ενδέχεται να στρεβλώσει τα δυναμικά επενδυτικά κίνητρα ανταγωνιστών του δικαιούχου της ενίσχυσης. Όταν μια επιχείρηση τυγχάνει ενίσχυσης, αυξάνεται εν γένει η πιθανότητα άσκησης επιτυχημένων δραστηριοτήτων ΕΑΚ από μέρους της, με αποτέλεσμα να έχει αυξημένη παρουσία στην(στις) οικεία(-ες) αγορά(-ές) προϊόντων μελλοντικά. Η αυξημένη αυτή παρουσία μπορεί να οδηγήσει τους ανταγωνιστές στη συρρίκνωση των αρχικών τους επενδυτικών σχεδίων (αποτέλεσμα παραγκωνισμού).

100. Επιπλέον, η παρουσία της ενίσχυσης μπορεί να εφισχάσει τους δυνάμει δικαιούχους ή να τους καταστήσει περισσότερο ριψοκίνδυνους. Είναι πιθανό, στην περίπτωση αυτή, ο μακροπρόθεσμος αντίκτυπος στη συνολική επίδοση του κλάδου να είναι αρνητικός. Επομένως, οι ενισχύσεις ΕΑΚ, εφόσον δεν είναι σωστά στοχευμένες, ενδέχεται να στηρίξουν αναποτελεσματικές επιχειρήσεις και να οδηγήσουν σε διαρθρώσεις της αγοράς όπου πολλοί φορείς παραμένουν σε επίπεδα σημαντικά χαμηλότερα από το επίπεδο αποτελεσματικότητας.

iii) Δημιουργία ή διατήρηση ισχύος στην αγορά

101. Οι ενισχύσεις για ΕΑΚ μπορούν να προκαλέσουν στρεβλώσεις ως προς την αύξηση ή τη διατήρηση της ισχύος στην αγορά σε αγορές προϊόντων. Η ισχύς στην αγορά συνίσταται στη δυνατότητα επηρεασμού των τιμών της αγοράς, της παραγωγής, της ποικιλίας ή της ποιότητας των προϊόντων και υπηρεσιών, ή άλλων παραμέτρων του ανταγωνισμού για σημαντική χρονική περίοδο, εις βάρος των καταναλωτών. Ακόμη και όταν οι ενισχύσεις δεν συμβάλλουν άμεσα στην αύξηση της ισχύος στην αγορά, μπορεί να οδηγήσουν σε αυτό το αποτέλεσμα έμμεσα, με την αποθάρρυνση της επέκτασης των υφιστάμενων ανταγωνιστών ή με τη δημιουργία κινήτρων για την έξοδο τους ή την αποθάρρυνση της εισόδου νέων ανταγωνιστών.

4.6.1.2. Επιπτώσεις στις εμπορικές συναλλαγές και στην επιλογή τοποθεσίας

102. Οι κρατικές ενισχύσεις για ΕΑΚ δύνανται να προκαλέσουν επίσης στρεβλώσεις του ανταγωνισμού, όταν επηρεάζουν την επιλογή τόπου. Οι στρεβλώσεις αυτές ενδέχεται να ανακύπτουν μεταξύ των κρατών μελών, είτε όταν οι εταιρείες ανταγωνίζονται μεταξύ τους σε διασυνοριακό επίπεδο, είτε όταν εξετάζουν διάφορους τόπους. Οι ενισχύσεις που αποσκοπούν στη μετεγκατάσταση μιας δραστηριότητας σε άλλη περιοχή εντός της εσωτερικής αγοράς ενδέχεται να μην προκαλούν άμεση στρέβλωση στην αγορά προϊόντων, αλλά έχουν ως συνέπεια τη μετατόπιση δραστηριοτήτων ή επενδύσεων από μία περιοχή σε άλλη.

4.6.1.3. Προφανείς αρνητικές επιπτώσεις

103. Κατ' αρχήν, κάποιο μέτρο ενίσχυσης και το πλαίσιο στο οποίο αυτό εφαρμόζεται πρέπει να αναλύονται ώστε να προσδιορίζεται ο βαθμός στον οποίο μπορεί να θεωρηθεί ότι το μέτρο προκαλεί στρεβλώσεις. Ωστόσο, μπορούν να εντοπιστούν περιπτώσεις κατά τις οποίες οι αρνητικές συνέπειες υπερβαίνουν προδήλως οποιαδήποτε θετικά αποτελέσματα, με αποτέλεσμα ενισχύσεις να μην μπορούν να θεωρηθούν συμβατές με την εσωτερική αγορά.

104. Ειδικότερα, σύμφωνα με τις γενικές αρχές της Συνθήκης, οι κρατικές ενισχύσεις δεν μπορούν να θεωρηθούν συμβατές με την εσωτερική αγορά αν το μέτρο ενίσχυσης δημιουργεί διακρίσεις σε βαθμό που δεν δικαιολογείται από τον χαρακτήρα της κρατικής ενίσχυσης. Όπως εξηγείται στην ενότητα 3, η Επιτροπή δεν θα επιτρέπει, επομένως, οποιοδήποτε μέτρο στην περίπτωση που το μέτρο αυτό ή οι όροι που το συνοδεύουν επιφέρουν μη διαχωρίσιμη παραβίαση του ενωσιακού δικαίου. Αυτό ισχύει ιδίως στην περίπτωση μέτρων ενίσχυσης στα οποία η χορήγηση ενίσχυσης υπόκειται στην υποχρέωση του δικαιούχου να διατηρεί κεντρική έδρα στο οικείο κράτος μέλος (ή να έχει τις κύριες εγκαταστάσεις του στο εν λόγω κράτος μέλος) ή να χρησιμοποιεί εθνικά προϊόντα ή υπηρεσίες, καθώς και μέτρων ενίσχυσης που περιορίζουν τη δυνατότητα του δικαιούχου να εκμεταλλεύεται τα αποτελέσματα της ΕΑΚ σε άλλα κράτη μέλη.

105. Ομοίως, δεν θα θεωρούνται συμβατές οι ενισχύσεις που οδηγούν αποκλειστικά στην αλλαγή του τύπου διεξαγωγής των δραστηριοτήτων ΕΑΚ εντός της εσωτερικής αγοράς χωρίς να αλλάζει η φύση, το μέγεθος ή το πεδίο εφαρμογής του έργου.

4.6.2. Καθεστώτα ενισχύσεων

106. Για να είναι συμβατά με την εσωτερική αγορά, τα κοινοποιήσιμα καθεστώτα ενισχύσεων δεν πρέπει να προκαλούν σημαντικές στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό και τις συναλλαγές. Συγκεκριμένα, ακόμη και στην περίπτωση που θεωρηθεί ότι οι στρεβλώσεις περιορίζονται σε μεμονωμένες περιπτώσεις (υπό την προϋπόθεση ότι η ενίσχυση είναι απαραίτητη και αναλογική για την επίτευξη του κοινού στόχου), τα καθεστώτα ενδέχεται σε σωρευτική βάση να εξακολουθούν να οδηγούν σε υψηλά επίπεδα στρεβλώσεων. Τέτοιες στρεβλώσεις ενδέχεται, παραδείγματος χάριν, να προκύψουν από ενισχύσεις που επηρεάζουν αρνητικά τα δυναμικά κίνητρα καινοτομίας των ανταγωνιστών. Στην περίπτωση ενός καθεστώτος που επικεντρώνεται σε ορισμένους κλάδους, ο κίνδυνος τέτοιων στρεβλώσεων είναι ακόμη πιο έντονος.

107. Με την επιφύλαξη του σημείου 122, τα κράτη μέλη οφείλουν, ως εκ τούτου, να αποδεικνύουν ότι τυχόν αρνητικές επιπτώσεις θα περιορίζονται στο ελάχιστο, λαμβάνοντας υπόψη, για παράδειγμα, το μέγεθος των σχετικών έργων, τα μεμονωμένα και σωρευτικά ποσά των ενισχύσεων, τον αριθμό των αναμενόμενων δικαιούχων, καθώς και τα χαρακτηριστικά των κλάδων-στόχων. Για να είναι σε θέση η Επιτροπή να εκτιμήσει τις πιθανές αρνητικές επιπτώσεις των κοινοποιήσιμων καθεστώτων ενίσχυσης, το κράτος μέλος δύναται να υποβάλει οιαδήποτε εκτίμηση επιπτώσεων, καθώς και εκ των υστέρων αξιολογήσεις που διενεργήθηκαν για παρόμοια προγενέστερα καθεστώτα.

4.6.3. Πρόσθετοι όροι για τις μεμονωμένες ενισχύσεις

4.6.3.1. Στρεβλώσεις στις αγορές προϊόντων

108. Στην περίπτωση κοινοποιήσιμων μεμονωμένων ενισχύσεων, για να είναι σε θέση η Επιτροπή να εντοπίσει και να αξιολογήσει δυνητικές στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό και τις συναλλαγές, τα κράτη μέλη πρέπει να παράσχουν πληροφορίες για i) τις αγορές προϊόντων των σχετικών προϊόντων, ήτοι τις αγορές που επηρεάζονται από τη μεταβολή στη συμπεριφορά του δικαιούχου της ενίσχυσης, και ii) τους ανταγωνιστές και τους πελάτες ή τους καταναλωτές που επηρεάζονται.

109. Αξιολογώντας τις αρνητικές επιπτώσεις του μέτρου ενίσχυσης, η Επιτροπή θα επικεντρωθεί στην ανάλυση των στρεβλώσεων που προκαλεί η ενίσχυση ΕΑΚ στον ανταγωνισμό μεταξύ επιχειρήσεων στη σχετική αγορά προϊόντων. Η Επιτροπή θα δώσει μεγαλύτερη βαρύτητα στους κινδύνους για τον ανταγωνισμό και τις συναλλαγές που είναι ιδιαίτερα πιθανό να προκύψουν στο εγγύς μέλλον.

110. Στο βαθμό που συγκεκριμένη καινοτόμος δραστηριότητα θα συνδεθεί με πολλαπλές μελλοντικές αγορές προϊόντων, οι επιπτώσεις της κρατικής ενίσχυσης θα εξετάζονται για όλες τις σχετικές αγορές. Σε ορισμένες περιπτώσεις, τα αποτελέσματα των δραστηριοτήτων ΕΑΚ, παραδείγματος χάριν υπό μορφήν δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, αποτελούν αντικείμενο συναλλαγών σε αγορές τεχνολογίας, παραδείγματος χάριν μέσω της χορήγησης αδειών εκμετάλλευσης για διπλώματα ευρεσιτεχνίας ή για συναλλαγές. Στις περιπτώσεις αυτές, η Επιτροπή δύναται να εξετάζει επίσης τις επιπτώσεις της ενίσχυσης στον ανταγωνισμό στις αγορές τεχνολογίας.

111. Η Επιτροπή χρησιμοποιεί διάφορα κριτήρια για την αξιολόγηση των δυνητικών στρεβλώσεων του ανταγωνισμού, ήτοι τη στρέβλωση των δυναμικών κινήτρων, τη δημιουργία ή τη διαχείριση ισχύος στην αγορά και τη διατήρηση αναποτελεσματικών διαρθρώσεων της αγοράς.

i) Στρέβλωση δυναμικών κινήτρων

112. Στην ανάλυσή της για την ενδεχόμενη στρέβλωση δυναμικών κινήτρων, η Επιτροπή εξετάζει τα ακόλουθα στοιχεία:

— *Ανάπτυξη της αγοράς*: όσο περισσότερο αναμένεται να αναπτυχθεί στο μέλλον η αγορά, τόσο λιγότερο πιθανό είναι να επηρεαστούν αρνητικά τα κίνητρα των ανταγωνιστών από την ενίσχυση, δεδομένου ότι εξακολουθούν να υπάρχουν πολλές ευκαιρίες ανάπτυξης μιας κερδοφόρας επιχείρησης.

- *Ύψος της ενίσχυσης*: τα μέτρα ενίσχυσης που προβλέπουν σημαντικά ποσά ενίσχυσης είναι πιθανότερο να έχουν σημαντικά αποτελέσματα παραγκωνισμού. Η σημασία του ποσού της ενίσχυσης υπολογίζεται κυρίως σε σχέση με το ποσό που δαπανούν οι κύριοι παράγοντες της αγοράς για ανάλογα έργα.
- *Εγγύτητα στην αγορά/κατηγορία της ενίσχυσης*: όσο εγγύτερες στην αγορά είναι οι δραστηριότητες που αφορά το μέτρο ενίσχυσης, τόσο πιθανότερο είναι να προκύψουν σημαντικά αποτελέσματα παραγκωνισμού.
- *Ανοικτή διαδικασία επιλογής*: όταν η ενίσχυση χορηγείται βάσει διαφανών και αντικειμενικών κριτηρίων που δεν ενέχουν διακρίσεις, η αντιμετώπιση εκ μέρους της Επιτροπής είναι θετικότερη.
- *Φραγμοί εξόδου*: οι ανταγωνιστές είναι πιο επιρρεπείς να διατηρήσουν, ακόμη και να αυξήσουν, τα επενδυτικά τους έργα, όταν οι φραγμοί εξόδου από τη διαδικασία καινοτομίας είναι υψηλοί. Αυτό μπορεί να συμβαίνει όταν οι προηγούμενες επενδύσεις πολλών ανταγωνιστών είναι «κλειδωμένες» σε μια συγκεκριμένη τροχιά ΕΑΚ.
- *Κίνητρα ανταγωνισμού σε μια μελλοντική αγορά*: Οι ενισχύσεις ΕΑΚ μπορούν να οδηγήσουν σε μια κατάσταση όπου οι ανταγωνιστές του δικαιούχου της ενίσχυσης θα παραιτούνται από τον ανταγωνισμό για μια μελλοντική αγορά στην οποία «ο νικητής κερδίζει τα πάντα», επειδή το πλεονέκτημα που θα παρέχει η ενίσχυση, σε όρους τεχνολογικής πρόοδου, οικονομιών κλίμακας, αποτελεσμάτων δικτύωσης ή χρονισμού, θα μειώνει τις πιθανότητες τους να εισέλθουν με πιθανότητες επιτυχίας στη συγκεκριμένη μελλοντική αγορά.
- *Διαφοροποίηση των προϊόντων και ένταση του ανταγωνισμού*: όταν η καινοτομία ως προς το προϊόν συνίσταται μάλλον στην ανάπτυξη διαφοροποιημένων προϊόντων, π.χ. όσον αφορά τα εμπορικά σήματα, τα πρότυπα, τις τεχνολογίες ή τις ομάδες καταναλωτών, είναι λιγότερο πιθανό να επηρεαστούν οι ανταγωνιστές αρνητικά. Το ίδιο ισχύει και όταν υπάρχουν πολλοί πραγματικοί ανταγωνιστές στην αγορά.

ii) Δημιουργία ή διατήρηση ισχύος στην αγορά

113. Η Επιτροπή ανησυχεί κυρίως για μέτρα ΕΑΚ που επιτρέπουν στον δικαιούχο της ενίσχυσης να αυξήσει την ισχύ που κατέχει σε υφιστάμενες αγορές προϊόντων ή να τη μεταφέρει σε μελλοντικές αγορές προϊόντων. Συνεπώς, η Επιτροπή δεν είναι πιθανόν να εντοπίσει προβλήματα ανταγωνισμού σχετικά με ισχύ στην αγορά σε περιπτώσεις όπου ο δικαιούχος της ενίσχυσης έχει μερίδιο αγοράς κάτω του 25 % και σε αγορές όπου ο βαθμός συγκέντρωσης βάσει του δείκτη Herfindahl-Hirschman (HHI) είναι κάτω του 2 000.

114. Στην ανάλυσή της για την ισχύ στην αγορά, η Επιτροπή θα λαμβάνει υπόψη τα ακόλουθα στοιχεία:

- *Ισχύς στην αγορά του δικαιούχου της ενίσχυσης και δομή της αγοράς*: όταν ο δικαιούχος κατέχει ήδη δεσπόζουσα θέση σε μια αγορά προϊόντος, το μέτρο ενίσχυσης μπορεί να ενισχύσει τη θέση αυτή, εξασθενώντας περαιτέρω τις ανταγωνιστικές πιέσεις που μπορούν να ασκήσουν οι ανταγωνιστές στη δικαιούχο επιχείρηση. Κατά τον ίδιο τρόπο, τα μέτρα κρατικής ενίσχυσης μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά τις ολιγοπωλιακές αγορές όπου δραστηριοποιούνται ελάχιστοι συντελεστές.
- *Επίπεδο φραγμών εισόδου*: στον τομέα της ΕΑΚ, ενδέχεται να υπάρχουν σημαντικοί φραγμοί για τους νεοεισερχόμενους. Οι φραγμοί αυτοί περιλαμβάνουν νομικούς φραγμούς εισόδου (ιδιαίτερα δικαιώματα όσον αφορά τη διανοητική ιδιοκτησία), οικονομίες κλίμακας και φάσματος, εμπόδια πρόσβασης σε δίκτυα και υποδομές, και άλλους στρατηγικούς φραγμούς για την είσοδο ή την επέκτασή.
- *Αγοραστική ισχύς*: η ισχύς μιας επιχείρησης στην αγορά μπορεί επίσης να περιορίζεται από τη θέση των αγοραστών στην αγορά. Η παρουσία ισχυρών αγοραστών μπορεί να αντισταθμίσει μια ισχυρή θέση στην αγορά, εφόσον οι αγοραστές θα επιδιώξουν να διατηρήσουν έναν ικανοποιητικό ανταγωνισμό στην αγορά.
- *Διαδικασία επιλογής*: τα μέτρα ενίσχυσης που επιτρέπουν σε επιχειρήσεις με ισχύ στην αγορά να επηρεάζουν τη διαδικασία επιλογής, δηλαδή που μπορούν να συστήσουν επιχειρήσεις κατά τη διαδικασία αυτή ή να επηρεάσουν την πορεία της έρευνας κατά τρόπον ώστε να αποκλείει εναλλακτικές δυνατότητες χωρίς δικαιολογία, μπορεί να προβληματίσουν την Επιτροπή.

iii) Διατήρηση αναποτελεσματικών δομών της αγοράς

115. Στην ανάλυσή της σχετικά με τις δομές της αγοράς, η Επιτροπή θα εξετάζει αν η ενίσχυση χορηγείται σε αγορές με πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα ή σε κλάδους σε παρακμή. Στις περιπτώσεις που η αγορά είναι αναπτυσσόμενη ή που η κρατική ενίσχυση για ΕΑΚ είναι πιθανό να μεταβάλει τη συνολική δυναμική ανάπτυξης του τομέα, ιδίως μέσω της εισαγωγής νέων τεχνολογιών, είναι λιγότερο πιθανό να υπάρχουν προβλήματα.

4.6.3.2. Επιπτώσεις στον τόπο εγκατάστασης

116. Ιδίως στην περίπτωση που η ενίσχυση για ΕΑΚ βρίσκεται κοντά στην αγορά, μπορεί να οδηγήσει σε καταστάσεις στις οποίες ορισμένες περιοχές επωφελούνται από περισσότερο ευνοϊκές συνθήκες σε σχέση με την επακόλουθη παραγωγή, ιδίως λόγω του συγκριτικά χαμηλότερου κόστους παραγωγής, ως αποτέλεσμα της ενίσχυσης ή λόγω υψηλότερων επιπέδων δραστηριοτήτων ΕΑΚ που εκτελούνται μέσω της ενίσχυσης. Η κατάσταση αυτή μπορεί να οδηγήσει σε μετεγκατάσταση επιχειρήσεων στις περιοχές αυτές.

117. Οι επιπτώσεις στον τόπο εγκατάστασης ενδέχεται να είναι επίσης σημαντικές για τις ερευνητικές υποδομές. Εάν οι ενισχύσεις χρησιμοποιούνται κυρίως για την προσέλκυση μιας υποδομής σε μια συγκεκριμένη περιοχή εις βάρος μιας άλλης, δεν θα συμβάλουν στην προώθηση περαιτέρω δραστηριοτήτων ΕΑΚ στην Ένωση.

118. Επομένως, στην ανάλυσή της για τις κοινοποιήσιμες μεμονωμένες ενισχύσεις, η Επιτροπή θα λάβει υπόψη όποια στοιχεία αποδεικνύουν ότι ο δικαιούχος της ενίσχυσης έχει εξετάσει εναλλακτικούς τρόπους εγκατάστασης.

4.7. Διαφάνεια

119. Από την 1η Ιουλίου 2016 και εξαιρουμένης της χορήγησης μεμονωμένων ενισχύσεων που δεν υπερβαίνουν τις 500 000 ευρώ, τα κράτη μέλη πρέπει να δημοσιεύουν σε έναν ολοκληρωμένο διαδικτυακό τόπο για τις κρατικές ενισχύσεις, είτε σε εθνικό είτε σε περιφερειακό επίπεδο, τουλάχιστον τις ακόλουθες πληροφορίες για τα κοινοποιηθέντα μέτρα κρατικών ενισχύσεων: το πλήρες κείμενο του καθεστώτος ενισχύσεων και τις εκτελεστικές διατάξεις του ή τη νομική βάση για τις μεμονωμένες ενισχύσεις, ή σχετικό ηλεκτρονικό σύνδεσμο· την ταυτότητα της αρχής που χορηγεί την ενίσχυση· την ταυτότητα των επιμέρους δικαιούχων· τη μορφή και το ποσό της ενίσχυσης που χορηγείται σε κάθε δικαιούχο· την ημερομηνία χορήγησης· τον τύπο του δικαιούχου (ΜΜΕ είτε μεγάλη επιχείρηση)· την περιοχή στην οποία είναι εγκατεστημένος ο δικαιούχος (σε επίπεδο II της ονοματολογίας των στατιστικών εδαφικών μονάδων (NUTS))· και τον κύριο οικονομικό τομέα στον οποίο ο δικαιούχος ασκεί τις δραστηριότητές του (σε επίπεδο Στατιστικής ονοματολογίας των οικονομικών δραστηριοτήτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση NACE) ⁽¹⁾. Οι εν λόγω πληροφορίες πρέπει να δημοσιεύονται εντός έξι μηνών από την απόφαση για τη χορήγηση της ενίσχυσης ή, όσον αφορά τα φορολογικά μέτρα, εντός έτους από την ημερομηνία της φορολογικής δήλωσης, να διατηρούνται επί δέκα τουλάχιστον έτη και να διατίθενται χωρίς περιορισμούς στο ευρύ κοινό ⁽²⁾.

5. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

120. Για να εξασφαλιστεί περαιτέρω ο περιορισμός των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού και του εμπορίου, η Επιτροπή ενδέχεται να απαιτήσει την εφαρμογή χρονικού περιορισμού για τα κοινοποιήσιμα καθεστώτα ενισχύσεων, καθώς και την αξιολόγηση που αναφέρεται στο σημείο 37. Αξιολογήσεις θα πρέπει να διενεργούνται ιδίως για καθεστώτα με ιδιαίτερα ισχυρές δυνητικές στρεβλώσεις, δηλαδή καθεστώτα που εγκυμονούν κινδύνους σημαντικού περιορισμού του ανταγωνισμού, εάν η εφαρμογή τους δεν αξιολογηθεί σε εύθετο χρόνο.

121. Δεδομένων των στόχων της και για να αποφευχθεί η δυσανάλογη επιβάρυνση των κρατών μελών και των μικρότερων μέτρων ενίσχυσης, η απαίτηση που αναφέρεται στο σημείο 120 θα ισχύει μόνο για καθεστώτα ενίσχυσης με μεγάλους προϋπολογισμούς, που περιλαμβάνουν καινοτόμα χαρακτηριστικά ή όταν προβλέπονται σημαντικές αγοραίες, τεχνολογικές ή κανονιστικές αλλαγές. Η αξιολόγηση πρέπει να διενεργείται από ανεξάρτητο εμπειρογνώμονα της αρχής χορήγησης της ενίσχυσης βάσει κοινής μεθοδολογίας που παρέχεται ⁽³⁾ από την Επιτροπή και να δημοσιεύεται. Τα κράτη μέλη πρέπει να κοινοποιούν, μαζί με το σχετικό καθεστώς ενισχύσεων, προσχέδιο αξιολόγησης, το οποίο θα αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της αξιολόγησης του καθεστώτος από την Επιτροπή.

122. Σε περίπτωση καθεστώτων ενισχύσεων που αποκλείονται από το πεδίο εφαρμογής κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία αποκλειστικά λόγω του μεγάλου προϋπολογισμού τους, η Επιτροπή θα αξιολογεί τη συμβατότητάς του μόνο βάσει του σχεδίου αξιολόγησης.

123. Η αξιολόγηση πρέπει να υποβάλλεται στην Επιτροπή εγκαίρως, ώστε να είναι δυνατή η αξιολόγηση της πιθανής παράτασης του καθεστώτος ενισχύσεων και, σε κάθε περίπτωση, μετά τη λήξη του. Το ακριβές πεδίο εφαρμογής και οι διαδικασίες κάθε αξιολόγησης θα καθορίζονται στην απόφαση έγκρισης του καθεστώτος ενισχύσεων. Κάθε μεταγενέστερο μέτρο ενίσχυσης με παρεμφερή στόχο, συμπεριλαμβανομένης οποιασδήποτε αλλαγής των καθεστώτων ενισχύσεων που αναφέρεται στο σημείο 122, πρέπει να λαμβάνει υπόψη τα αποτελέσματα της αξιολόγησης.

⁽¹⁾ Εξαιρουμένων των επαγγελματικών απορρήτων και λοιπών εμπιστευτικών πληροφοριών σε δεόντως δικαιολογημένες περιπτώσεις και υπό την προϋπόθεση της συμφωνίας της Επιτροπής [Ανακοίνωση της Επιτροπής της 1.12.2003 σχετικά με το επαγγελματικό απόρρητο στις αποφάσεις για τις κρατικές ενισχύσεις C(2003) 4582 (ΕΕ C 297 της 9.12.2003, σ. 6)]. Για τα φορολογικά μέτρα, οι πληροφορίες σχετικά με τα ποσά μεμονωμένων ενισχύσεων μπορούν να παρέχονται στις ακόλουθες κλίμακες (σε εκατ. ευρώ): [0,5-1]· [1-2]· [2-5]· [5-10]· [10-30]· [30 και άνω].

⁽²⁾ Σε περίπτωση παράνομης ενίσχυσης, τα κράτη μέλη θα υποχρεούνται να εξασφαλίζουν την εκ των υστέρων δημοσίευση των ίδιων πληροφοριών, το αργότερο εντός έξι μηνών από την ημερομηνία της απόφασης της Επιτροπής. Οι εν λόγω πληροφορίες θα πρέπει να διατίθενται σε μορφότυπο που επιτρέπει την αναζήτηση, την ανάκτηση και την εύκολη δημοσίευση των δεδομένων στο διαδίκτυο, όπως οι μορφότυποι CSV ή XML.

⁽³⁾ Βλέπε τη χωριστή ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με κοινή μεθοδολογική καθοδήγηση για την αξιολόγηση των κρατικών ενισχύσεων.

6. ΥΠΟΒΟΛΗ ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ

124. Σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 659/1999 του Συμβουλίου⁽¹⁾ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 794/2004 της Επιτροπής⁽²⁾ και με τις μεταγενέστερες τροποποιήσεις τους, τα κράτη μέλη οφείλουν να υποβάλλουν ετήσιες εκθέσεις στην Επιτροπή.

125. Τα κράτη μέλη οφείλουν να τηρούν λεπτομερή αρχεία σχετικά με όλα τα μέτρα ενισχύσεων. Τα αρχεία αυτά πρέπει να περιέχουν όλες τις πληροφορίες που είναι απαραίτητες για να αποδεικνύεται ότι έχουν τηρηθεί οι όροι που αφορούν τις επιλέξιμες δαπάνες και τις ανώτατες εντάσεις ενισχύσεις. Τα αρχεία αυτά πρέπει να φυλάσσονται επί δέκα έτη από την ημερομηνία χορήγησης της ενίσχυσης και να επιδίδονται στην Επιτροπή κατόπιν σχετικής αιτήσεως.

7. ΕΦΑΡΜΟΣΙΜΟΤΗΤΑ

126. Η Επιτροπή θα εφαρμόσει τις αρχές που ορίζει το παρόν πλαίσιο για την αξιολόγηση της συμβατότητας του συνόλου των κοινοποιημένων ενισχύσεων για ΕΑΚ για τις οποίες καλείται να λάβει απόφαση μετά την 1η Ιουλίου 2014. Οι παράνομες ενισχύσεις για ΕΑΚ θα αξιολογούνται σύμφωνα με τους εφαρμοστέους κατά την ημερομηνία χορήγησης των ενισχύσεων κανόνες.

127. Σύμφωνα με το άρθρο 108 παράγραφος 1 της Συνθήκης, η Επιτροπή προτείνει την τροποποίηση από τα κράτη μέλη, όταν αυτό είναι απαραίτητο, των υφιστάμενων καθεστώτων ενισχύσεων για ΕΑΚ, ώστε να ευθυγραμμιστούν με το παρόν πλαίσιο όχι αργότερα από την 1η Ιανουαρίου 2015.

128. Τα κράτη μέλη καλούνται να διαβιάσουν τη ρητή και άνευ όρων συγκατάθεσή τους ως προς τα προτεινόμενα στο σημείο 127 ενδεδειγμένα μέτρα εντός δύο μηνών από την ημερομηνία δημοσίευσης του παρόντος πλαισίου στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Εάν ένα κράτος μέλος δεν απαντήσει, η Επιτροπή θα θεωρήσει ότι το εν λόγω κράτος μέλος δεν συμφωνεί με τα προταθέντα μέτρα.

8. ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ

129. Η Επιτροπή δύναται να αποφασίσει να επανεξετάσει ή να τροποποιήσει το παρόν πλαίσιο, ανά πάσα στιγμή, εφόσον αυτό κρίνεται απαραίτητο για λόγους πολιτικής ανταγωνισμού ή για να ληφθούν υπόψη άλλες πολιτικές και διεθνείς δεσμεύσεις της Ένωσης ή για οποιαδήποτε άλλη εύλογη αιτία.

(1) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 659/1999 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1999, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου 93 της συνθήκης ΕΚ (ΕΕ L 83 της 27.3.1999, σ. 1).

(2) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 794/2004 της Επιτροπής, της 21ης Απριλίου 2004, για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999 για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων για την εφαρμογή του άρθρου 93 της συνθήκης ΕΚ (ΕΕ L 140 της 30.4.2004, σ. 1).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Επιλέξιμες δαπάνες

Ενισχύσεις για έργα E&A	<p>α) Δαπάνες προσωπικού: για τους ερευνητές, τους τεχνικούς και το λοιπό προσωπικό υποστήριξης, στον βαθμό που απασχολούνται για το εκάστοτε έργο.</p> <p>β) Έξοδα για όργανα και εξοπλισμό, στον βαθμό και για όσον χρόνο χρησιμοποιούνται για το έργο. Αν τέτοια όργανα και εξοπλισμός δεν χρησιμοποιούνται καθ' όλη τη διάρκεια του χρήσιμου βίου τους για το έργο, επιλέξιμες θεωρούνται μόνο οι δαπάνες απόσβεσης που αντιστοιχούν στη διάρκεια του έργου, οι οποίες υπολογίζονται με βάση κοινώς αποδεκτές λογιστικές πρακτικές.</p> <p>γ) Έξοδα για κτίρια και γήπεδα, στον βαθμό και για όσον χρόνο χρησιμοποιούνται για το ερευνητικό έργο. Όσον αφορά τα κτίρια, επιλέξιμες θεωρούνται μόνο οι δαπάνες απόσβεσης που αντιστοιχούν στη διάρκεια του έργου, οι οποίες υπολογίζονται με βάση κοινώς αποδεκτές λογιστικές πρακτικές. Για τα γήπεδα, είναι επιλέξιμα τα έξοδα μεταβίβασης υπό όρους ελεύθερης αγοράς ή τα όντως καταβληθέντα κεφαλαιουχικά έξοδα.</p> <p>δ) Έξοδα για ερευνητικές συμβάσεις, γνώσεις και διπλώματα ευρεσιτεχνίας που έχουν αγοραστεί ή για τα οποία έχει εκδοθεί άδεια εκμετάλλευσης από εξωτερικές πηγές σε τιμές ελεύθερης αγοράς, καθώς και έξοδα για συμβουλευτικές και παρεμφερείς υπηρεσίες που χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για το σχέδιο.</p> <p>ε) Συμπληρωματικά γενικά έξοδα που προκύπτουν άμεσα από το σχέδιο.</p> <p>στ) Άλλες δαπάνες λειτουργίας, περιλαμβανομένων των εξόδων για υλικά, εφόδια και παρόμοια προϊόντα που έχουν ανακύψει ως άμεση συνέπεια του σχεδίου.</p>
Ενισχύσεις για μελέτες σκοπιμότητας	Δαπάνες μελέτης.
Ενισχύσεις για την κατασκευή και αναβάθμιση ερευνητικών υποδομών	Επενδυτικές δαπάνες σε άυλα και ενσώματα στοιχεία ενεργητικού.
Ενισχύσεις καινοτομίας για ΜΜΕ	<p>α) Δαπάνες για την απόκτηση, κατοχύρωση και προστασία διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και άλλων άυλων στοιχείων ενεργητικού.</p> <p>β) Δαπάνες για την απόσπαση, από οργανισμό ερευνών και διάδοσης γνώσεων ή από μεγάλη επιχείρηση, προσωπικού με υψηλή εξειδίκευση, το οποίο απασχολείται σε δραστηριότητες ΕΑΚ σε νέες θέσεις που έχουν δημιουργηθεί προς τον σκοπό αυτόν στον δικαιούχο και δεν αντικαθιστά άλλο προσωπικό.</p> <p>γ) Δαπάνες για συμβουλευτικές υπηρεσίες και για υπηρεσίες στήριξης της καινοτομίας.</p>

Ενισχύσεις για διαδικαστική και οργανωτική καινοτομία	Δαπάνες προσωπικού· έξοδα για όργανα, εξοπλισμό, κτίρια και γήπεδα, στον βαθμό και για όσον χρόνο χρησιμοποιούνται για το έργο· έξοδα για ερευνητικές συμβάσεις, γνώσεις και διπλώματα ευρεσιτεχνίας που έχουν αγοραστεί ή για τα οποία έχει εκδοθεί άδεια εκμετάλλευσης από εξωτερικές πηγές σε τιμές ελεύθερης αγοράς· συμπληρωματικά γενικά έξοδα και άλλες δαπάνες λειτουργίας, περιλαμβανομένων των εξόδων για υλικά, εφόδια και παρόμοια προϊόντα τα οποία έχουν ανακύψει ως άμεση συνέπεια του έργου.
Ενισχύσεις για συμπλέγματα φορέων καινοτομίας	
Επενδυτικές ενισχύσεις	Επενδυτικές δαπάνες σε ενσώματα και άυλα στοιχεία ενεργητικού.
Ενισχύσεις λειτουργίας	<p>Δαπάνες προσωπικού και διοικητικές δαπάνες (συμπεριλαμβανομένων γενικών εξόδων) που αφορούν:</p> <p>α) τον συντονισμό του θύλακα καινοτομίας για την ανάπτυξη της συνεργασίας, της ανταλλαγής πληροφοριών και της παροχής ή της διοχέτευσης εξειδικευμένων και προσαρμοσμένων υπηρεσιών επιχειρηματικής υποστήριξης·</p> <p>β) την εμπορική προώθηση του θύλακα καινοτομίας για την αύξηση της συμμετοχής νέων επιχειρήσεων ή οργανισμών και την αύξηση της προβολής του·</p> <p>γ) τη διαχείριση του εξοπλισμού του συμπλέγματος· και</p> <p>δ) την οργάνωση εκπαιδευτικών προγραμμάτων, εργαστηρίων και συνεδρίων για τη στήριξη της διάδοσης των γνώσεων και της δημιουργίας δικτύων και της διακρατικής συνεργασίας.</p>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

Ανώτατες εντάσεις ενίσχυσης

	Μικρές επιχειρήσεις	Μεσαίες επιχειρήσεις	Μεγάλες επιχειρήσεις
Ενισχύσεις για σχέδια E&A			
Βασική έρευνα	100 %	100 %	100 %
Βιομηχανική έρευνα	70 %	60 %	50 %
— εφόσον υπάρχει πραγματική συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων (στην περίπτωση μεγάλων επιχειρήσεων, διασυνοριακή συνεργασία ή συνεργασία τουλάχιστον με μια ΜΜΕ) ή μεταξύ μιας επιχείρησης και ενός ερευνητικού οργανισμού, ή	80 %	75 %	65 %
— εφόσον υπάρχει ευρεία διάδοση των αποτελεσμάτων			
Πειραματική ανάπτυξη	45 %	35 %	25 %
— εφόσον υπάρχει πραγματική συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων (στην περίπτωση μεγάλων επιχειρήσεων, διασυνοριακή συνεργασία ή συνεργασία τουλάχιστον με μια ΜΜΕ) ή μεταξύ μιας επιχείρησης και ενός ερευνητικού οργανισμού, ή	60 %	50 %	40 %
— εφόσον υπάρχει ευρεία διάδοση των αποτελεσμάτων			
Ενισχύσεις για μελέτες σκοπιμότητας	70 %	60 %	50 %
Ενισχύσεις για την κατασκευή και αναβάθμιση ερευνητικών υποδομών	50 %	50 %	50 %
Ενισχύσεις καινοτομίας για ΜΜΕ	50 %	50 %	—
Ενισχύσεις για διαδικαστική και οργανωτική καινοτομία	50 %	50 %	15 %
Ενισχύσεις για θύλακες καινοτομίας			
Επενδυτικές ενισχύσεις	50 %	50 %	50 %
— σε επικουρούμενες περιοχές οι οποίες πληρούν τους όρους του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης	55 %	55 %	55 %
— σε επικουρούμενες περιοχές οι οποίες πληρούν τους όρους του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο α) της Συνθήκης	65 %	65 %	65 %
Ενισχύσεις λειτουργίας	50 %	50 %	50 %